BASAHIN SA TAGALOG →

IDINUGANG KAN 13 OKTUBRE 2026

Kagurangnan,

Itao Mo sa Samuya an Bukid na Ini

IKAWALONG TOMO · CYRIL ASIN
ANNA BROOKS

An Tawo Nag-imbitar Tatay

Cyril asin Anna Brooks

Ikawalong Tomo · 1898–1986

Si Dad asin Mom Brooks 4

AN SAIYANG ISTORYA 5

Ipinangaran sa Sarong Misyonero 6

Sa Steerage Pasiring sa Canada 7

Duwang Taon sa Gera 8

Iniligtas para sa Kancha nin Misyon 9

Anna Carson 10

Kadikit an Pondo, Dakula an mga Panuga 11

Mr. Joy, Joy sa San Juan 12

The Gospel Messengers 13

Los Baños 14

Pauli, asin Pabalik Giraray 15

AN TAWO NA NAG-IMBITAR KI TATAY 16

Sarong Hoben na Lalaki sa Moody 17

Arog Talaga nin Sarong Aki 18

Limang Gatos na Dolyar sa Pamahaw 19

An mga Lalaki kan Brigade asin an Baguio 20

Mom asin Dad 21

Grace Abounding, Grace Triumphant 22

Maggamot Pasiring sa Ibaba 24

SA SADIRING MGA TATARAMON NIYA 25

An Saiyang Tataramon Nagdadalagan nin Dali 26

An Enot na mga Aldaw kan Gospel Broadcasting 33

An Pag-uswag kan mga Misyon sa Filipinas 39

Apod sa Misyon 49

An Aroaldaw na Pagdakula kan Simbahan 53

Bible School of the Air News, Mayo 1967 56

MGA RETRATO ASIN PAPELES 58

Magbasa pa nin Dagdag 69

Sources 70

Mga Kaibang Libro 71

IKAWALONG TOMO

Cyril asin Anna Brooks

An Tawo na Nag-imbitar ki Tatay · 1898–1986

IDINUGANG KAN 13 OKTUBRE 2026

IKAWALONG TOMO

Si Dad asin Mom Brooks

Si Cyril H. Brooks iyo an misyonero na nag-imbitar ki Ken Engle sa Filipinas. Sinda kan saiyang agom na si Anna an nagsabat ki Ken sa Manila Bay kan Marso 1951, pinaistar siya sa sainda harong sa San Juan, asin sinda an nagtao kan nobya kan magkasal siya ki Mary Lou. Sa natatada pang mga taon kan sainda buhay, inapod sinda ni Ken asin ni Mary Lou na Dad asin Mom Brooks.

Isinasaysay kan tomong ini an sainda istorya sa apat na kabtang: an buhay ni Dad Brooks, hale sa saiyang sadiring libro; an mga Brooks asin an mga Engle; lima sa saiyang mga artikulo; asin mga retrato asin papeles hale sa file ni Ken asin ni Mary Lou. An bilog niyang autobiography, an *Grace Triumphant*, yaon sa serye bilang kaibang libro, na an lambang pahina may dalang copyright notice kan 1985.

Dangogon si Dad Brooks

- ▸ A Brooks Family Trilogy
- ▸ The Christian Family
- ▸ Isaiah 9:6-7
- ▸ The Christian Home: Preparing to Be Elders

Inirekord kan 1976–77. An saiyang aki na si Ken Brooks, an kaibahan ni Tatay sa radyo sa DZAS: pitong mensahe →

> Tabi, dai nindo agawon an Dios nin anuman na kamurawayan paagi sa pagtao samuya nin anuman na kredito.
>
> Cyril H. Brooks, Pambungad sa Grace Triumphant

An mga pinaghalean kan tomong ini nakalista sa katapusan. Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers).

ENOT NA KABTANG

An Saiyang Istorya

Lingfield · Victoria · Vimy Ridge · Manila · Los Baños · 1898–1950

IDINUGANG KAN 13 OKTUBRE 2026

1898–1912

Ipinangaran sa Sarong Misyonero

Si Cyril Harry Brooks namundag kan 11 Disyembre 1898 harani sa Lingfield, Surrey, mga beinte-singko milya sa timog-subangan kan London. Siya an ikaapat na aki ni Harry asin Ellen Brooks. An saiyang ama iyo an pangenot na hardinero sa Felcourt estate, asin an duwang magurang nagsasamba sa sadit na asembleya kan Mission Room sa Lingfield.

An saiyang enot na pangaran hale ki Cyril Bird, sarong misyonero na nagadan sa kalentura sa Angola duwang taon bago kaiyan. Itinao na kan saiyang mga magurang an saindang aki sa Kagurangnan para sa paglilingkod bilang misyonero bago pa siya namundag.

Nagadan an saiyang ama kan anom na taon pa sana si Cyril. Nawara sa saiyang ina an harong sa estate asin nagtrabaho bilang housekeeper, asin an pamilya nagbalyo sa Blackheath, sa timog-subangan kan London. Mga panahon kan ikawalo niyang kumpleanyo, hinapot siya kan saiyang maestro sa Sunday school, “Ano an mas maputi pa sa niyebe?” Pinag-isip-isip niya iyan sagkod na naaraman niya an simbag hale sa sarong himno.

> Hugasi ako sa dugo kan Kordero asin magigin mas maputi ako sa niyebe.
>
> an himno na nagsimbag sa hapot, sa Grace Triumphant, kapitulo 2

Kan 7 Mayo 1912 binautismohan si Cyril sa Lingfield, sa baptistry na tinabangan kan saiyang ama na itogdok.

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 1 asin 2.

1912–1915

Sa Steerage Pasiring sa Canada

Siyam na aldaw pagkatapos kan saiyang bautismo, kan 16 Mayo 1912, nagbiyahe si Cyril sa dagat hale sa Southampton kaiba an saiyang ina asin an saiyang tugang na babayi na si Florrie. Sa steerage sinda nagsakay sa barko kan Cunard na *Ausonia*, sarong bulan pagkatapos na nalubog an *Titanic*. Tinawid ninda an Canada sakay nin tren pasiring sa Edmonton asin nag-istar sa sarong tolda sa patag na daga sa gilid kan salog, mantang an trese anyos na si Cyril nag-uutusan para sa sarong alahero asin nagdadara nin mga telegrama.

Kan 1913 nagbalyo an pamilya sa Victoria, British Columbia, asin nakiiba sa asembleya sa Oaklands. Nagha-hiking si Cyril sa Vancouver Island kan Agosto 1914 kan nagputok an gera. Kinse anyos siya.

Kan 1915 nag-entra siya sa Royal Canadian Garrison Artillery, na sinabi sainda na disiotso anyos na siya. Kan maglayas siya tanganing makiiba sa sarong unit na pasiring sa France, na-court-martial siya asin tinawan nin trenta aldaw sa sarong prisohan militar. Sarong banggi duman, may nakua siyang Biblia, binasa an Psalm 51, asin isinumpay sa Dios an saiyang kasalan.

> Kaherakan mo ako, O Dios, susog sa saimong mamomoton na pagkaherak.
>
> Psalm 51:1, an salmo na binasa niya sa prisohan militar

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 2 asin 3.

1916–1919

Duwang Taon sa Gera

Nagtawid si Cyril pasiring sa France kaiba an sarong bateriya nin anom-pulgadang howitzer. Siya sarong signaler, nagdadalagan asin nagtatarakod kan mga linya nin telepono sa pag-oltanan kan mga kanyon asin kan headquarters.

> Sa duwang taon nin gera, ni sarong beses dai ako nagpaputok nin ano man na klaseng armas.
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 4

Yaon siya sa Vimy Ridge kan Domingo nin Pagkabuhay 1917, an aldaw na nagadan an saiyang amigo na si Frank Maynard. Kan tig-init na iyan may sarong bomba na nagtama sa lutoan asin nagadan an pitong lalaki, kaiba an sarong barkada na nagsalihid sa lugar ni Cyril. Kan Setyembre an saiyang kaibahan na si Martin nagadan sa saiyang gilid. Nagpadagos siya sa Ypres asin Passchendaele asin sa huring pag-abante kan 1918, asin yaon siya sa sarong baryo sa Belgium kan nagpondo an mga kanyon kan 11 Nobyembre 1918.

Nag-uli siya sa Victoria kan Mayo 1919. Kan girumdomon niya, sinabi niya na huli sana sa “super-abounding grace” (grasyang sobra-sobra) kaya siya nakabalik.

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 4.

1919–1921

Iniligtas para sa Kancha nin Misyon

Pagbalik sa Victoria, binayaan ni Cyril an tabako asin nagpoon na magbasa kan saiyang Biblia aroaldaw. Kan 1919, sa mga pagtiripon sa Victoria Hall, an parawalat na si C. A. Swan nag-ampo, “Kagurangnan, ipahiling mo sainda kun para sa ano sinda iniligtas!” Nadangog ni Cyril an simbag na kasinlinaw kan boses kan parawalat.

> `Iniligtas taka tanganing magduman sa kancha nin misyon!`
>
> Grace Triumphant, kapitulo 5

Nakipagdiskusyon siya na kaaabot pa sana niya sa harong, asin na kaipuhan siya kan saiyang ina na balo. Nag-abot giraray an simbag: “Binayaan mo an harong para sa hadi asin sa nasyon, dai ka daw andam na bayaan an harong para Sako? Dai ka daw nagtutubod na kaya Kong ataman an saimong ina?”

Kan Enero 1920 naglaog siya sa ospital huli sa pulmonya asin pleurisy. Sabi kan doktor, “Dai na siya mabubuhay sagkod sa aga!” Nag-ampo an Oaklands Chapel, asin nabuhay siya, maski ginugol niya an kadaklan kan taon na iyan sa mga ospital.

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), an Pambungad asin kapitulo 5.

1921–1922

Anna Carson

Kan 1921 an mga elder kan Oaklands nagrekomendar ki Cyril sa Missionary Training School sa Brooklyn, New York. Saro sa saiyang mga kaklase si **Anna Carson**, na namundag sa Belfast kan 1898 asin nagdakula sa Buffalo, New York, an tahaw na aki sa siyam na magturugang sa pamilya nin sarong karpintero. Kan 3 Disyembre 1921 sinabi niya saiya na namomoton siya saiya.

Sa parehong bulan na iyan, sa pag-ampo kan aga, nag-abot an tataramon: “Magduman ka sa Filipinas!” Sarong surat hale ki George Wightman sa Manila, na naka-imprenta sa *Voices from the Vineyard*, an nagkumpirma kaiyan kan Bagong Taon 1922.

> Kaipuhan na andam kitang gibohon an kabotan nin Dios bago pa ta maaraman kun ano an saiyang kabotan.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 6

Nag-adal si Anna nin midwifery mantang si Cyril nagwawalat sa norte kan Ontario. Nagkasal sinda sa harong kan mga Carson sa Buffalo kan 20 Setyembre 1922, may sarong aldaw na honeymoon sa Niagara Falls, asin kan 30 Nobyembre nagbiyahe sinda hale sa Victoria sakay kan *Empress of Asia*.

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 6 asin 7.

1922–1928

Kadikit an Pondo, Dakula an mga Panuga

An mga Brooks nag-abot sa Manila kan Miyerkoles 20 Disyembre 1922. Kan bisperas kan Bagong Taon, iwinalat ni Cyril an saiyang enot na sermon, sa Gospel Hall sa Walled City. Naghagad siya sa Dios nin sarong kalag tanganing kumpirmahon an Saiyang apod. Kan banggi na iyan, sarong hoben na lalaki na an pangaran **Joaquin dela Cruz** an nagtubod, asin naghagad na mabautismohan sa parehong aldaw. Binautismohan siya kan banggi na iyan sa Manila Bay.

Kulang an kuwarta. Sa sarong panahon, nakakabakal sinda nin tinapay alagad pirang sentimo sana na guava jelly an maipapahid dian.

> `Kadikit an pondo—dakula an mga panuga.`
>
> Diary ni Cyril, 9 Enero 1923

Nag-adal sinda nin Tagalog sa Daet asin Indang, Camarines Norte, na nagbebenta nin mga Biblia sa harong-harong. An saindang mga aking lalaki namundag sa Mary Johnston Hospital sa Manila: si Leonard, dangan si Kenneth kan 1926. An saindang aking babayi na si Rose nagsunod kan 19 Nobyembre 1931.

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 8, 9 asin 11.

1929–1941

Mr. Joy, Joy sa San Juan

Kan Nobyembre 1929 inarkilahan kan mga Brooks an ibabang kabtang kan sarong harong sa J. Basa Street sa San Juan, sa gilid kan merkado. Mga trenta na nagtutubod na pinangengenotan ni Timotea “Tea” Carreon an nakiiba sainda. Si Cyril naggigiya nin mga klase para sa mga aki sa mga baryo lambang semana, asin hale sa saindang paboritong koro, “Joy, joy, joy, with joy my heart is ringing,” inapod siya kan mga aki na “Mr. Joy, joy.”

Nagtipon si Tea hale sa saiyang sadit na kita tanganing makabakal nin atop asin mga harigi na matagas na kahoy. Kan 1933 itinogdok niya an balangkas nin sarong kapilya sa H. Lozada Street, asin kan 4 Hulyo an mga nagtutubod nagkaigwa nin *bayanihan*, sarong pagtarabangan sa trabaho, tanganing itogdok an mga dingding.

An sadit na asembleyang iyan nagin an San Juan Gospel Hall. Beinte anyos pagkatapos, duman nagkasal si Ken Engle asin si Mary Lou Leonard, na si Cyril Brooks an nagtao kan nobya (“Two Verses and Two Rings,” Ikaduwang Tomo).

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 11.

1935–1941

The Gospel Messengers

Enot na nagtaram si Cyril sa radyo kan 24 Pebrero 1935, nerbyoso asin paos. Kan Marso 1936 siya an nag-ako kan programa kan Domingo nin banggi na *The Gospel Messengers* sa estasyon KZRM, Manila. Sarong bisita hale sa Guam an nagsabi na sarong ribong tawo duman an naghahalat kaiyan lambang semana.

Kan 1940 sarong mamundo na marino sa sarong submarine sa Manila Bay an nakadangog kan programa asin nagsurat. Dai nahaloy an harong kan mga Brooks bukas na para sa mga sundalo lambang Sabado. Saro sainda, si Jesse Miller, an nagpundar kan Overseas Christian Servicemen's Centers pagkatapos.

Kan Domingo nin banggi, 7 Disyembre 1941, sarong minuto na sana an natatada sa programa. Kinua ni Cyril an sarong card na may pitong bersikulo na "Fear not" (Dai ka matakot) asin binasa iyan. An mga eroplano kan mga Hapon nasa dalan na pasiring sa Pearl Harbor asin sa Filipinas.

> Dai ka matakot, tinubos taka. Dai ka matakot, kaiba mo ako.
>
> binasa sa huring broadcast, 7 Disyembre 1941

Hale sa Cyril H. Brooks, "Early Days of Gospel Broadcasting in the Philippines", sa Ikatolong Kabtang.

1942–1945

Los Baños

Pagkatapos kan Pearl Harbor, an mga Hapon ibinilanggo an mga misyonero bilang “house prisoners” sa sainda mismong mga harong. Sa laog nin duwa asin kabangang taon, an mga Brooks nabuhay sa mga regalo hale sa mga Filipinong nagtutubod, sa pagbenta kan sainda kotse asin piano, asin sa mga pautang hale sa mga Intsik na amigo. Kan Hulyo 1944 dinara sinda sa internment camp sa Los Baños, Laguna.

An kakanon nagkakadikit sagkod sa mga pitong gatos na calories sana sa sarong aldaw. An timbang ni Cyril nag-abot sa 105 libras asin an ki Anna sa 85. Pinaringaw siya kan Hebrews 13:5, “Makontento kamo sa kun ano an yaon saindo,” sagkod na nasabotan niya an kahulogan kaiyan.

> Dai hinahagad sako kan Dios na makontento sa mga bagay, sa mga kamugtakan, kundi sa Saiya mismo.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 15

Kan pagbutwa kan aldaw kan 23 Pebrero 1945, mga paratrooper, mga Filipinong gerilya asin mga amphibious tank na nagtatawid sa Laguna de Bay an nagpaluwas sa mga internee. An roll call kan agang iyan naiatras. “Pagkatapos na iniligtas kami, nadangog mi na may plano an mga Hapon na itutok an mga machine gun samuya pag nakapila na kami para sa roll call.”

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 13 sagkod 16.

1945–1950

Pauli, asin Pabalik Giraray

Kan 9 Abril 1945 an pamilya nagbiyahe sakay kan troopship na *Admiral Eberle* asin nag-abot sa Long Beach kan 2 Mayo, an kumpleanyo ni Anna. Sa laog nin apat na taon nag-istar sinda sa Buffalo asin ginugol an mga tig-init sa Guelph Bible Camp sa Ontario. Si Len asin si Ken nag-adal sa Emmaus Bible School sa Toronto, asin pareho sindang nag-agom.

Kan Agosto 1949 nakabalik na si Cyril asin si Anna sa Manila. Kan 17 Abril 1950 an Bible School of the Air nagpoon sa ere paagi sa Far East Broadcasting Company, na ginagamit an kurso kan Emmaus na *What the Bible Teaches*. Sa enot na taon kaini, 2,657 an nag-enrol. Kan Abril 1967 an kabilugan naglampas na sa sarong milyon.

> Kun naaraman lang mi an gabos na kalabot, posibleng dai kami nagkaigwa nin pagtubod na magpoon. Aram kan Kagurangnan asin giniyahan niya kami nin hinay-hinay, lakdang-lakdang.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 23

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 17, 18 asin 23, asin sa Bible School of the Air News, Mayo 1967.

IKADUWANG KABTANG

An Tawo na Nag-imbitar ki Tatay

Si Cyril asin Anna Brooks asin an mga Engle · 1949–1986

IDINUGANG KAN 13 OKTUBRE 2026

1949–1951

Sarong Hoben na Lalaki sa Moody

Ini an pagkasaysay ni Dad Brooks kaini sa saiyang sadiring libro.

> Bago kami nagbalik sa Filipinas kan 1949, naaraman mi an manongod sa sarong hoben na lalaki na nag-aadal sa Moody Bible Institute na interesado sa trabaho sa Filipinas. Kan World War II naglulupad siya sa ibabaw kan Filipinas sakay nin B-24 "Liberator," asin gusto niyang magbalik duman para sa sarong misyon na mas matoninong. Pagkatapos nin pagsurat-suratan, si Kenneth Engle nakiiba samuya sa Manila kan 1951.
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 22

An lado ni Ken sa istorya yaon sa Ikaduwang Tomo: "The Prayer Meeting at Moody", kun sain nag-abot an surat kan aga pagkatapos nin sarong banggi nin pag-ampo, asin "An Open Door", kun sain nagsurat si Brooks kan Mayo 1950, "Siguradong may lugar para saimo na makatabang sa palibot kan San Juan kun apodon ka kan Kagurangnan na magtrabaho kaiba kami."

Trenta y singko na taon pagkatapos, natatandaan pa ni Ken an enot na mga leksyon. "Natatandaan nindo an mga babasahon na itinao nindo sako kan 1950?" an isinurat niya ki Dad asin Mom Brooks kan 1985.

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 22; Si Ken Engle sa mga Brooks, 16 Setyembre 1985.

1951–1953

Arog Talaga nin Sarong Aki

Aga-aga kan Sabado 17 Marso 1951, si Cyril asin si Anna Brooks naghahalat sa Manila Bay tanganing sabaton si Ken pagbaba sa barko (“Maganda,” Ikaduwang Tomo). Kan Lunes na iyan binukas ni Ken an mga surat para sa Bible School of the Air, asin kan banggi na iyan in-interbyu siya ni Cyril sa DZAS. Nag-istar siya sa harong kan mga Brooks sa San Juan sagkod na nagkasal siya.

> Nag-istar siya samuya sagkod na nagkasal siya asin arog talaga siya nin sarong aki samuya. Makangangalas, dakul na tawo an nagkasala sa pag-isip na siya an samuyang manugang!
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 23

Kan 26 Abril 1953, sa San Juan Gospel Hall, si Cyril Brooks an nagtao kan nobya kan magkasal si Ken ki Mary Lou Leonard. Si Ken Brooks an best man, asin an sadit na si Dale Brooks an nagdara kan mga singsing. An handaan ginibo sa harong kan mga Brooks.

> Pinaistar ninda ako sa sainda harong kan mag-abot ako sa kancha kan 1951 asin tinratar ako na arog kan sainda sadiring aki.
>
> Ken Engle, 28 Marso 1980

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 23; mga surat ni Ken Engle kan 20 Mayo 1953 asin 28 Marso 1980.

Limang Gatos na Dolyar sa Pamahaw

An Bible School of the Air nabubuhay sa pagtubod. Sarong aga, kinuwenta ni Dad Brooks na mga limang gatos na dolyar an kaipuhan para sa pag-imprenta asin selyo, asin idinulog niya iyan sa Kagurangnan.

> Mantang nagtutukaw kami para sa pamahaw pagkatapos kan sakong debosyon, dinumanan kami ni Ken Engle. Sa sarong dahilan kinaipuhan niyang magluwas nin aga kan agang iyan asin nag-agi sa post office tanganing kuanon an samuyang mga surat. Sa samuyang kaogmahan (asin pagngalas, kaipuhan kong aminon) an sarong surat may laog na tseke na $500.
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 23

Isinaysay niya giraray an istorya kan 1981, sa “His Word Runs Swiftly,” asin nagdugang nin sarong linya manongod sa nagtataas na gastos sa selyo asin pag-imprenta: “Dai nagkulang an Dios—dai siya puwedeng magkulang.”

Si Ken asin si Mary Lou naka-adal kan parehong paagi nin pamumuhay hale sa mga Brooks. Sa Dios sana ninda isinasaysay an saindang mga kaipuhan (“Manila and the Bible School of the Air,” Ikaduwang Tomo).

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 23; “His Word Runs Swiftly,” Missions, Nobyembre 1981.

1951–1979

An mga Lalaki kan Brigade asin an Baguio

Kan enot na mga taon kan 1950s, si Ken Engle asin si Ken Brooks, sa tabang kan mga Amerikanong sundalo, an nagpoon kan Christian Service Brigade sa San Juan. Saro sa enot na mga lalaki si Rudy Ponce de Leon, an enot na Herald of Christ sa luwas kan United States. Sinasabi kan libro na an Brigade nagpoon "in the 1959's"; tinadom ni Ken an saiyang kopya na "the early 1950s."

Kan 1967 an mga Engle nagbalyo sa Baguio. Nagsurat si Dad Brooks manongod ki Mary Lou asin ki Evelyn Balanag, asin manongod sa apat na tawo na binautismohan ni Ken kan enot na kabtang kan 1970: "iyan an pinagpoonan kan asembleya duman." Kan nag-uli an mga Engle para sa furlough kan taon na iyan, si Cyril asin si Anna, na parehong labi na sa setenta anyos, nagtukad sa bukid asin nag-istar duman nin duwang taon.

> May mga hoben na Kristiyano na kaipuhan na ataman sa pagtubod.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 25

Kan binayaan kan mga Engle an kancha, si Dad Brooks an nagpadagos kan pagtao nin mga Biblia sa mga nagtatapos na cadet kan Philippine Military Academy. Kan 1978 nagtao siya nin mga Biblia sa 139 na nagtapos ("Bibles for the Cadets").

Hale sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 20, 22 asin 25; mga nota ni Ken Engle sa saiyang kopya, 9 Nobyembre 1985.

AN MGA SURAT, 1972–1985

Mom asin Dad

Padagos an pag-abot kan mga surat pagkatapos na nag-uli an mga Engle sa Kansas kan 1975. May listahan si Ken kan lambang surat, pakete asin retrato na ipinadara niya. Si Dad Brooks nagsimbag sa manipis na papel pang-airmail hale sa P.O. Box 652, Greenhills, na may mga bareta manongod sa San Juan, sa Bible School of the Air, sa Camp, asin sa simbahan sa Baguio.

> Binendisyonan kami na makaduman sa ibang nasyon asin magkaigwa nin inampon na mga magurang arog nindo.
>
> Si Ken Engle ki Dad asin Mom Brooks, 12 Oktubre 1982

Kan sainda ika-60 na anibersaryo kan Setyembre 1982, labi sa duwang gatos na amigo an nagtiripon sa Manila. Nagsurat si Dad Brooks: “Sarong rekord iyan kan makangangalas na grasya nin Dios sa bilog na dalan.”

> Aram mi na dakul an nag-aapod saindo na “Mom asin Dad” alagad sa pakamate mi, sunod sa saindo mismong mga aki, kami an posibleng pinakadakul an nakinabang saindo. SALAMAT.
>
> Si Ken Engle ki Dad asin Mom Brooks, 16 Setyembre 1985

Hale sa mga surat kan mga Brooks sa file ni Ken asin Mary Lou Engle, 1972–1986.

Hilingon sa YouTube: Work in the Philippines: Ken and Mary Lou Engle, 1951–1975, ni Cyril H. Brooks ↗

1984–1985

Grace Abounding, Grace Triumphant

Kan 1984 si John D. Williams kan Walterick Publishers sa Kansas City nag-alok na ipublikar an istorya kan buhay ni Dad Brooks. Inako niya, alagad dai siya mag-aako nin royalty: “Dai ko gustong magkakuwarta dian.” Hinagad niya na pasalamatan si Ken asin si Mary Lou sa saindang tabang. An working title iyo an *Grace Abounding*. Iyan an nagin *Grace Triumphant*.

Si Ken an nagpili nin beinte-seis na retrato, poon ki Cyril bilang diyes anyos na aki sa England sagkod ki Cyril asin Anna sa Baguio, asin siya an nag-type kan mga caption. Ipinadara niya iyan sa Walterick kan 27 Marso 1985.

> Tinawan ko nin dakul na atensyon an Bible School of the Air, dangan an San Juan asin an trabaho sa probinsya. Gabos na ini harani sa saiyang puso.
>
> Si Ken Engle ki John D. Williams, 27 Marso 1985

Sampulong kopya an nag-abot sa Abilene kan 24 Oktubre 1985. An bilog na libro yaon sa seryeng ini: *Grace Triumphant*.

Hale sa mga surat sa file ni Ken asin Mary Lou Engle, 1984–1985.

Grace Triumphant, 1985

An kopya kan pamilya kan Grace Triumphant, an autobiography ni Cyril H. Brooks, na may mapa kan Filipinas sa tahob. Si Ken an nagpili kan mga retrato kaini asin nagsurat kan mga caption. Basaha an bilog na libro sa seryeng ini: Grace Triumphant.

Koleksyon ni Kevin Engle · *Grace Triumphant* © 1985 Walterick Publishers

1985–1986

Maggamot Pasiring sa Ibaba

Kan 28 Agosto 1985 an International Baptist Theological College nagtao ki Dad Brooks nin honorary Doctor of Divinity “bilang pagkilala sa samuyang dakul na taon nin serbisyo digdi.” Sa huring kabtang kan taon na iyan natapos niya an pagsurat nin mga script sa radyo para sa gabos na kurso kan Emmaus.

Apat na aldaw bago siya naglaog sa ospital, kan enot na kabtang kan 1986, itinao niya an saiyang huring mensahe, sa mga babayi kan asembleya sa San Juan. Natatandaan iyan kan saiyang aking babayi na si Rose.

> Hinamon niya kami na “maggamot pasiring sa ibaba asin magbunga pasiring sa itaas.”
>
> Rose Brooks, 12 Marso 1986 (Isaiah 37:31)

Nag-uli siya sa Kagurangnan kan 11:45 kan aga, Lunes, 3 Marso 1986, na yaon si Rose sa gilid kan saiyang katre. An lubong ginibo sa San Juan Gospel Chapel. Si Mom Brooks nagsunod saiya kan Miyerkoles, 21 Mayo 1986.

> Umaasa ako na nag-abot saindo an bareta manongod sa pag-uli ni Dad, ta talagang arog kamo nin pamilya ki Dad.
>
> Si Rose Brooks ki Ken asin Mary Lou, 12 Marso 1986

Hale sa mga surat asin sa mga nota ni Ken Engle sa saiyang file manongod sa mga Brooks, 1985–1986.

IKATOLONG KABTANG

Sa Sadiring mga Tataramon Niya

Limang artikulo ni Cyril H. Brooks, asin an saiyang newsletter kan Mayo 1967

IDINUGANG KAN 13 OKTUBRE 2026

SINURAT NI CYRIL H. BROOKS

An Saiyang Tataramon Nagdadalagan nin Dali

Hale sa magasin na *Missions*, Nobyembre 1981: "The Story of The Bible School of the Air, Manila." An orihinal na mga pahina: PDF.

Si Cyril asin si Anna Brooks nagseserbi sa Kagurangnan sa Filipinas poon kan 1922, na kadikit sana an pagkaputol---kabilugan na 59 na taon! An saindang tolong aki, si Len, si Ken, asin si Rose, gabos full-time sa ministeryo. An artikulo kan Setyembre manongod sa pag-abot kan Emmaus Bible School, "These Forty Years," nagbanggit kan paggamit kan The Bible School of the Air sa mga correspondence course kan Emmaus. An artikulong ini sarong bagay na sunod kaiyan.

May mga magurang na may puso para sa misyon na nagmamasid sa saindang sadit na aki, na nakatukaw sa ibabaw nin kahoy na sawhorse, na makusog na nagkakanta, "Speed away, speed away with the life-giving Word." Itinao na ninda an saindang pinakahoben na aki sa Kagurangnan para sa serbisyo nin Dios asin ipinangaran siya na "Cyril" sunod sa sarong misyonero na nagadan sa Central Africa. Mayo sainda an nakaaram kun gurano ka propetiko an mga tataramon na ikinanta nin daing malay.

Kan isurat kan Salmista an "His Word runs swiftly" (An Saiyang tataramon nagdadalagan nin dali) Psalm 147:15 (N.I.V.) an iniisip niya iyo an kadali kan mga mando nin Dios sa bilog na Saiyang kinaggibo. Sa modernong panahon na ini puwede tang gamiton an mga tataramon na iyan sa madaling pagkalat kan Ebanghelyo paagi sa radyo asin mga babasahon. Ini an nagkapirang petsa na mahalaga samuya bilang may personal na kabtang sa pagpakalat kan Tataramon nin Dios.

Pebrero 12, 1922 sa Hackensack, N.J. Sa enot na beses nakadangog nin sermon sa radyo alagad dai nanggad nangatorog na an radyo magkakaigwa nin dakulang kabtang sa samuyang ministeryo sa Filipinas na pinag-aandaman mi kaidto. Dugang pa, an sermon bakong gayong marahay, ta mas manongod ki Abraham Lincoln kaysa ki Jesu-Cristo!

Pebrero 24, 1935 sa Manila. Nagtaram sa enot na beses sa radyo bilang bisita kan programang The Gospel Messengers. An mensahe, "True Satisfaction" (Tunay na Pagkakontento) naimprenta pagkatapos sa isyu kan Setyembre kan The Philippine Evangelist.

Marso 15, 1936. Inako an pagigin regular na parataram kan The Gospel Hour sa KZRM, sarong komersyal na estasyon nin radyo sa Manila. Apuwera kan panahon nin furlough, 1937-1938, ipinadagos an ministeryong ini na may dakul na interesante asin mabungang pakikiolay. Nadangog an manongod sa sarong dakulang grupo sa Guam

na regular na nagdadangog. Dakul na patotoo an inako manongod sa mga kalag na naligtas. Beinte anyos pagkatapos nakamidbid mi an sarong babayi na naligtas paagi sa programang iyan.

Disyembre 7, 1941. Nagtaram manongod sa Four Freedoms na may espiritwal na aplikasyon, na dai aram na an mga bomber kan mga Hapon nasa dalan na pasiring sa Pearl Harbor asin sa Filipinas. Kaya natapos an kabtang na iyan kan ministeryo sa radyo, sa mga taon kan pagsakop kan mga Hapon asin kan pagbawi sa harong sagkod sa samuyang pagbalik sa Filipinas.

Abril 17, 1950. An enot na programa kan Bible School of the Air paagi sa mga pasilidad kan Kristiyanong estasyon nin radyo kan Far East Broadcasting Company (FEBC) sa Manila.

AN BIBLE SCHOOL OF THE AIR

Mantang nag-aampo kami manongod sa klase nin programa sa radyo na itatao asin kun FEBC daw o sarong komersyal na estasyon an gamiton mi, nakaako kami kan enot na kabtang kan 1950 nin kopya kan sarong bagong kurso na ipinublikar kan Emmaus Bible School. Nagin malinaw an giya kan Kagurangnan mantang binabasa mi an What The Bible Teaches. Sarong programa nin Bible Study na nakabase sa sarong correspondence course na itatao nin libre sa mga paradangog. Kinumpirma an giya kan matinabangon na simbag ni Mr. Robert Bowman kan FEBC. Siyam na bulan pa sana kaidto na nag-oopera an estasyon. Sa saiyang tabang naisip mi an pangaran na Bible School of the Air huli ta an kahulogan kan “Emmaus” mawawara sa mga posibleng paradangog.

An 1950 bakong an pinakamarahay na panahon tanganing ilunsad an bagong proyektong ini. Halangkaw an tensyon sa bilog na Far East. Madali nang magpoon an Korean War. Lakop an rebelyon sa Filipinas. Pinatanidan kan U.S. Embassy an mga U.S. citizen na dai magbiyahe sa banggi sa luwas kan syudad. Parati kaming nakakadangog nin mga putok mantang nagbibiyahe kami pasiring sa FEBC tanganing i-ere an samuyang mga programa kan mga Lunes nin banggi. Alagad ginigiyahan kami kan Kagurangnan, sigurado kami kaiyan, maski dai mi gayong naiisip kun sain kami niya dinadara. Kun naaraman lang mi, dai kami nagkaigwa nin pagtubod na magpoon! An trabahong ini nagdakula sa duwang direksyon: mga programa sa radyo asin mga correspondence course.

AN MINISTERYO SA RADYO

Ini kadaklan sarong kabangang oras na programa sarong beses sa sarong semana. Kan poon, may kabtang an sakong agom sa pagbasa kan mga surat asin hapot. Kan 1951 nag-abot si Kenneth Engle na samuyang inogmahan, dara an saiyang eksperyensya sa radyo sa WMBI bilang estudyante sa Moody sa Chicago. Kan sunod na taon nag-abot man an samuyang aki na si Kenneth tanganing magtabang sa trabahong ini. An gabos na programa (labi sa 1600 sagkod ngunyan) nakabase sa mga kurso kan Emmaus na may iba-ibang porma. Sa kabtang kan panahon may porma na forum na tolo o apat na tawo an nag-oolay nin pirang minuto manongod sa mga hapot sa leksyon. Kan mga nakaaging taon naisip na mas marahay na saro sana an parataram tanganing an mga paradangog makamidbid nin sarong boses sa programa. Sa nagkapirang taon may kinse minutong programa man kami tolong beses sa sarong semana apuwera sa kabangang oras na programa.

An pag-abot kan mga tape recorder sarong dakulang tabang. An mga programa puwedeng andamon nin abante sa oras na kombenyente samuya. An mga rekording puwedeng itago para gamiton sa maabot na panahon. Mantang naka-furlough, puwede akong magrekord nin mga programa maski sain na posibleng makagamit nin marahay na klaseng kagamitan. Napaposible man kaini na i-ere an mga programa sa nagkapirang komersyal na estasyon sa ibang kabtang kan Filipinas. Ginigibo ini bago kan pagpoon kan martial law kan Setyembre 1972. Dangan an gabos na estasyon temporaryong nawara sa ere. An FEBC saro sa mga enot na nagpoon giraray pagkaliwas nin pirang aldaw. Alagad kan nagbalik an mga komersyal na estasyon sa pag-broadcast, pinataas ninda nin dakula an saindang presyo. Huli ta an simbag medyo kadikit

naisip na bakong marahay na makipag-areglo nin bagong mga kontrata.

Sa sarong panahon pinag-isip an posibilidad nin sarong programa sa Tagalog. Kan Marso 1978, pinoonan iyan na an sarong nasyonal na trabahador, si Brother Rey Cervantes, an parataram. Siyempre mas limitado an abot kaini kaysa sa Ingles alagad dakula an bendisyon kan Kagurangnan sa mga programang ini sa Tagalog. Marahay an pag-ako sa mga ini asin sa katunayan mas dakul pa an simbag na surat kaysa sa mga programa sa Ingles sa nakaaging tolong taon!

Panahon na para sa pagbabago sa programa sa Ingles, para sa mas hoben na boses asin mas marahay kun boses nin Filipino. An mga rekording nakakapagal na sa sakong edad. An samuyang mga kapwa misyonero abalang-abala na kaya dai ninda gustong akoon an trabahong ini. Saro sa mga nasyonal na trabahador, si Mr. Rudy Ponce de Leon, nagbalik kan nakaaging taon hale sa tolong taon na pag-adal sa sarong Bible college sa New Zealand. Huli sa saiyang dakulang eksperyensya sa radyo asin espiritwal na kwalipikasyon, bagay na bagay siya. Alagad nagin abala siya sa ibang kabtang kan trabaho asin dai niya naramdaman na may panahon siya sa pag-andam. (Sa sakong eksperyensya, kaipuhan nin dai mababa sa sarong aldaw tanganing andamon an 16 minutos na mensahe sa radyo.) Sinabi ni Rudy na kaya niyang basahon an sarong script kun iba an maandam kaiyan. An areglong ini marahay an lakaw nin nagkapirang bulan na ngunyan. Ako an nag-aandam kan script kan mensahe. Si Rudy an nagbabasa kaiyan asin an saiyang pamangkin, si Pete Barotilla, an nagbubuo kan bilog na programa.

AN MINISTERYO KAN CORRESPONDENCE COURSE

Kan poon, an solamenteng paagi sa pag-anunsyo kan mga kurso iyo an programa sa radyo. Gurano kami ka-ogma sa enot na simbag---dai nahaloy 500 an mga hagad asin dai nahaloy nag-abot sa 1000. Dai nahaloy an mga estudyante naghahagad na kan kurso para sa saindang mga amigo. Nag-imprenta kami nin porma na puwede nindang ilista an pangaran kan iba. An mga Kristiyanong trabahador nagpapadara nin mga listahan kan mga miyembro kan simbahan asin mga interesadong amigo. Maski nagbaba an direktang simbag hale sa programa sa radyo, an kabilugan na mga hagad nagtaas. Bakong ngangalas na makaako nin labi sa 3000 sa sarong semana. An mga anunsyo sa mga magasin kada semana nagdara nin marahay na simbag maski medyo mahal ini.

An What The Bible Teaches dai nahaloy ipinalis sa Tagalog. Sarong ngangalas na salang pagpalis an nadakop bago ini naimprenta. An tataramon na “deliver” arog sa pagligtas hale sa kasalan, ipinalis gamit an sarong tataramon na an kahulogan iyo an pagdara nin pakete! Pagkatapos ipinalis man an kursong ini sa Cebuano, Ilocano asin Hiligaynon (Ilonggo). An apat na ini an pangenot na mga tataramon sa Filipinas. May mga kurso man na itinatao sa Intsik.

Pagkaliwas nin desisiete na taon, sarong milyon na hagad an naako na. May rally na ginibo asin tinawan nin mga Biblia an limang estudyante sa Manila na nag-enrol kan semanang iyan. An mga rally na ginibo sa ibang okasyon dai gayong nakapakusog nin buot. An kadaklan na nag-atender mga interesadong amigo alagad bakong mga estudyante sa correspondence. Kan Marso 1975 an kabilugan na simbag naglampas sa sarong milyon asin kabanga. Poon kaidto mahinay an pagdakula sa bilang huli sa pagbabago sa samuyang mga paagi. Ngunyan an mga enrolment nasa lima sagkod anom na gatos sa sarong bulan. Alagad mas halangkaw an porsyento kan mga nakakatapos.

An enot na paagi sarong pag-abot sa ebanghelismo. Kaya maski dai ibinalik kan mga estudyante an saindang mga test paper, nakakaako pa man sinda nin sarong booklet na may malinaw na mensahe kan ebanghelyo. Pagkatapos gamiton an iba-ibang booklet, arog kan The Reason Why, asin Here’s How, nagsurat kami nin sarong booklet na espesyal na bagay sa lokal na kamugtakan asin mga problema. Dakul an nagsurat tanganing magpatotoo manongod sa kaligtasan paagi sa booklet na ini. Ngunyan sarong mas halipot na kurso, an Men Who Met The Master, an ginagamit bilang introductory na libreng kurso kasalihid kan What The Bible Teaches.

An mga introductory na kurso asin an mga kurso sa mga tataramon sa Filipinas gabos naiimprenta digdi sa lokal. An mga advanced na kurso binabakal hale sa Emmaus Bible School. An nagkapira sa mga advanced na kursong ini ipinalis na sa Tagalog. Pinagpuprobaran mi na pakusogon an buot kan mga Kristiyano na gamiton an mga ini sa saindang sadiring Bible study. An nagkapirang lokal na simbahan naggagamit man kaini para sa mga grupo nin Bible study sa harong, asin sa mga Sunday School.

AN MGA ESPIRITWAL NA BUNGA

Sa kasagkoran sana mi maaraman an tunay na espiritwal na bunga kan gabos na

paghihingoa asin gastos na itinao sa Bible School of the Air. Alagad tinotogotan kita kan Kagurangnan na mahiling an nagkapirang bunga ngunyan. An Ebanghelyo nakaabot sa gabos na kabtang kan Filipinas na may 45 milyon na populasyon asin sa dakul pang ibang nasyon. Mayo nin bilang na itinago alagad ginatos, posibleng ribo-ribong surat an nagpatotoo manongod sa pagtubod sa Kagurangnan na Jesu-Cristo. Dakul na Kristiyanong trabahador sa iba-ibang grupo an nagpatotoo manongod sa tabang na naako ninda hale sa mga kurso, siring sa saindang kaligtasan o sa pagpayaman kan saindang espiritwal na buhay.

Sa sarong dakulang asyenda nin tubo sa Tarlac, Central Luzon, nagkapirang lalaki an naligtas paagi sa mga kurso. Pito o walong sertipiko an nagpapagayon sa dingding kan sarong harong. Kinontak mi sinda pagkatapos na nagtitiripon na sinda para sa Bible study. Gurano kadakula an saindang pagkagutom sa Tataramon! Sarong Sabado nin banggi, duwa sa samuya an nakipagtiripon sainda poon alas siyete sagkod tahaw na banggi. Nagpondo an pagtiripon kaidto huli ta may tolong oras kaming biyahe pauli asin abalang Domingo an naghahalat samuya. Ngunyan duwa na an asembleya sa lugar na iyan na may pag-abot sa ibang lugar.

Sa mga lawa-lawa kan Candaba, sarong mayaman na lugar nin paroy sa norte kan Manila, kadikit sana, kun igwa man, an patotoo kan ebanghelyo. Lakop an rebelyon asin delikado an pagbiyahe sa banggi. Ngunyan lima na an asembleya duman; bunga kan sarong hoben na babayi na naligtas mantang inaadalan niya an What The Bible Teaches. An enot na pagtiripon sa saiyang harong sa Bahay-pare kan 1963 dai malilingawan! Beinte sagkod trenta na kataraed an inimbitar. Bakong pormal na pagtiripon kundi sarong mainamigong olay. Sa laog nin sarong oras ipinaliwanag ko an samuyang misyon asin an dalan nin kaligtasan. Kan nag-imbitar ako nin mga hapot, sabi kan sarong lalaki, “Nahiling mi an pagbabago ki Tessie asin gusto mi maaraman kun ano an gabos na ini.” Tolong oras pa bago sinda nagpuli tanganing magpamanggihan.

Sa tahaw na kabtang kan kapuroan, sa Guimbal, Iloilo, sarong lalaki an naligtas asin nagpoon na magpatotoo sa iba. Hale sa saindang pag-adal naaraman ninda an manongod sa lokal na simbahan asin nagtogdok sinda nin kapilya na pagtiriponan. An solamenteng tabang hale sa luwas iyo an pambihirang mga bisita kan mga nasyonal na trabahador. May mga bareta manongod sa iba pang arog kaining mga grupo na naako asin nakipag-ugnay sinda sa iba pang grupo nin mga ebanghelikal. An Tataramon nin Dios nagdadalagan nin dali asin dai nagbabalik saiya na mayong laog.

An saro pang espiritwal na bunga iyo an mahiling an pagkamatinumanon nin Dios sa pagtao kan mga kaipuhan. Sarong aga sa sakong quiet time nag-aampo ako manongod sa tolos na kaipuhan na mga $500.00. Pagkatapos, mantang nagpapamahaw, dinara ni Ken Engle an mga surat na may laog na regalo na eksaktong iyo an halaga. Arog sa gabos na lugar, nagtataas an gastos. An mga bayadan sa pag-imprenta nagdakula; an selyo nagtaas hale sa duwang sentimo pasiring sa kwarenta sa lambang surat. Kan 1980 an gastos sa operasyon labi-labi sa $22,000.00 alagad dai nagkulang an Dios---dai siya puwedeng magkulang.

An mismong operasyon kan Bible School of the Air nasa kamot na ngunyan kan mga Filipinong staff. An office manager iyo si Mr. Elino Aragon na sarong elder kan asembleya sa Binangonan asin aktibo sa iba pang kabtang kan trabaho kan Kagurangnan. Kaiba niya sa trabaho si Miss Luz Lazaro na kaiba mi na sa trabahong ini poon kan Agosto 1950 asin an duwang magturugang na babayi, si Misses Letty asin Nelly Licera na kaiba man mi nin nagkapirang taon na. An mga dedikadong trabahador na ini nagseserbi bakong sana para sa sueldo na naaako ninda kundi bilang serbisyo man sa Kagurangnan. May sarong advisory committee na nagtitiripon kada panahon tanganing bantayan an trabaho sa kabilugan asin magtakda nin mga palisiya.

Ipag-ampo an Bible School of the Air sa pag-abot kaini paagi sa radyo asin sa paggamit nin mga correspondence course. Omawon an Dios na an boses kaini “nakaluwas sa bilog na kinaban, an saindang mga tataramon sagkod sa mga pagtatapos kan kinaban.” “An Saimong Tataramon nagdadalagan nin dali.” Psalm 147:15 (N.I.V.)

SINURAT NI CYRIL H. BROOKS

An Enot na mga Aldaw kan Gospel Broadcasting

Hale sa *Signal*, Nobyembre-Disyembre 1973, pahina 11-14: "Early Days of Gospel Broadcasting in the Philippines." An orihinal na mga pahina: PDF.

An oras: banggi kan Disyembre 7, 1941. An lugar: studio nin radyo sa sentro kan Manila. An kabangang oras na programa kan "Gospel Messengers" matatapos na sa ere alagad an relo nagpapahiling na may sarong minuto pa sinda. An parataram may kinua na sarong card, na itinao saiya kan amay na aldaw na iyan, — "A perfect Convoy of Dreadnaughts" (Sarong Sangkap na Kumboy nin mga Dreadnaught). Sa card na ini naka-imprenta an pitong bersikulo, na lambang saro may "Fear not" (Dai ka matakot). Sa natatadang minutong iyan binasa kan parataram: "Dai ka matakot, tinubos taka." "Dai ka matakot, kaiba mo ako." "Dai ka matakot, ako an saimong kalasag." "Dai ka matakot, an Kagurangnan na saimong Dios dai magpapabaya saimo." Mainit an gera sa Europa asin lakop an mga bareta nin gera sa Far East. Kaiba an mga tataramon nin pagpakasigurong iyan, an "Gospel Messengers" nawara sa ere — sagkod na, pinondo kan pagputok kan gera sa Pacific asin kan pagsakop kan mga Hapon sa Filipinas. Dai aram kan mga yaon sa studio nin radyo, sa mismong oras na iyan, mga kumboy nin carrier asin eroplano an nasa dalan na tanganing bombahon an Pearl Harbor asin mga lugar sa Filipinas.

An bago pa sanang ika-25 na anibersaryo (1948–1973) kan Gospel broadcasting hale sa Manila kan Far East Broadcasting Company an nagpagirumdom sa parasurat kan mga programa kan Ebanghelyo bago an World War II. Huli ta dai na gayong dakul an yaon pa na nakakagirumdom kan mga aldaw na iyan, posibleng mahalaga na girumdomon asin irekord an pinagpoonan kan Gospel broadcasting digdi sa Filipinas.

Nabagong-buhay an sakong memorya kan basahon ko giraray an mga kopya kan "The Philippine Evangelist", sarong magasin kada bulan na ipinublikar sa Manila poon 1932 sagkod 1941. Posibleng an artikulong ini makapakusog sa dugang na pagsiyasat sa enot na mga aldaw kan missionary radio broadcasting. Kalabot kaiyan, togotan tabi ako na maglihis nin sarong minuto pasiring sa sarong isla na harayo asin ibang-iba sa Philippine Islands.

An radyo, o wireless (arog kan parating pag-apod kaiyan kaidto) bago pa sana kan 1923 kan si Mr. Arthur Gook, sarong Brethren na misyonero sa Iceland, nagkaigwa nin bisyon na gamiton iyan sa saiyang trabaho, kun sain masakit na bisitahon an mga simbahan sa harayong lugar. Kun may wireless na transmitter sa Reykjavik o Akureyri, asin mga receiver sa ibang kapilya, an mga Gospel service puwedeng gibohon nin dungan sa bilog na isla. “Sarong lisensya na marahay na marahay” an itinao kan gobyerno kan Iceland kan 1927, asin pagkatapos nin nagkapirang pagkaatras, nagpoon an broadcasting kan Disyembre, 1927. Maski an pangenot na katuyohan iyo an maabot an mga paradangog sa Iceland, an transmitter napatunayan na marahay na marahay asin may mga bareta na nadadangog iyan sagkod sa harayo arog kan England, New York, asin California pa ngani, 4300 milya an rayo. Nagpadagos an broadcasting maski may mga problema sa kuryente sagkod 1929. Kan taon na iyan binawi an lisensya huli sa pagkontra kan sarong dai mainamigong opisyal kan gobyerno.

Sa sarong artikulo sa “Echoes of Service” Marso 1959 (kun sain hinale an mga katunayan na ini) sinasabi, “Nagtutubod kami na an pagpapayunir na paghihingoa ni Mr. Gook asin kan saiyang mga paratabang saro sa mga bagay na nakapakusog sa pagtogdok kan HCJB sa Quito, Ecuador na nag-ere kan 1935.”

Kan Enero 1934, si Dr. Paul G. Culley, na misyonero kaidto kan Association of Baptists for World Evangelism, nagpoon nin kinse minutong programa kan Domingo nin banggi sa KZRM, Manila. Sa pagkaaram mi, ini an enot na live na Gospel program digdi sa Filipinas. May nagkapirang programa hale sa United States, arog kan Old-fashioned Revival Hour asin Lutheran Hour na inere alagad an mga ini, sa pagtubod ko, nagkapirang taon pagkatapos. An mga manager kan estasyon nin radyo nahahadit sa posibleng negatibong reaksyon kan mga paradangog o kan Roman Catholic hierarchy. Kaya kan poon dai dapat magkaigwa nin pagwalat. Alagad an lambang himno pinapauna nin halipot na komento asin posibleng an mga sadit na sermon na iyan mas epektibo pa kaysa sa sarong sermon sa panahon na iyan.

Sarong nota sa “The Philippine Evangelist” Abril, 1934 an nagpapahiling kan simbag: “Dakul na pagpasalamat an naako para sa

programa kan Gospel Singers, na ini-broadcast hale sa Radio Manila. Bakong sana hale sa gabos na kabtang kan Filipinas kundi hale man sa ibang nasyon, nagdadagsa an mga surat. Sa sarong card hale sa Colonial Secretariat, Hong-Kong, an parasurat ‘nagmamakulog na dai mas haloy an oras na itinao.’” Pagkatapos nin pahingalo sa panahon nin init, an programa ipinadagos giraray bilang kabangang oras na programa kan Hunyo, 1934. Kan Agosto may sarong babayi na nagsurat hale sa Australia, na nagsasabi kan marahay na pagdangog — “kasinlinaw kan Bendigo, sanggatos milya an rayo!”

Kan sunod na taon an mga Culley nag-furlough asin an programa inako ni Dr. Russell Bradley Jones, na pastor kaidto kan First Baptist Church, Manila. Huli ta si Dr. Jones sarong mahusay na parataram alagad bakong parakanta arog ni Paul Culley, ipinilit niya na kaipuhan magkaigwa nin pagwalat. Kan panahon na iyan popular na an programa asin mayo man an negatibong reaksyon, kaya inaprobahan ini. An nagkapira sa enot na mga mensahe ni Dr. Jones ipinublikar sa “The Philippine Evangelist.” An isyu kan Setyembre, 1935 may mensahe kan parasurat na ini, na itinao sa estasyon KZRM kan Pebrero 24, 1935. Natatandaan ko na hinagad ni Dr. Jones sako na itao an mensahe kan banggi na iyan. An sakong nerbyos sa enot na pag-atubang sa mikropono pinalala pa kan makulog na hiliwhiliwan asin paos na boses alagad dai ako tinogotan ni Dr. Jones na mag-atras! Bakong gayong marahay na pagpoon iyan sa radio broadcasting asin dai ko nanggad naisip kaidto an magigin kabtang ko sa ministeryo sa radyo.

Sa Manila Carnival kan Pebrero 1936 may Bible booth kami. Saro sa mga bisita duman sarong Amerikano na nagbibisita hale sa Guam. Ibinareta niya na dakul, mga sarong ribong tawo, duman an naghahalat kan broadcast kan Gospel Messengers kan Domingo nin banggi hale sa Radio Manila. Nag-furlough si Dr. Jones kan Marso, 1936 asin itinao sako an responsibilidad sa programa. Ipinadagos ini sagkod kan Domingong iyan kan Disyembre, 1941, apuwera sa labi-labi sa sarong taon nin furlough, 1937–1938, na sa panahon na iyan ibang mga amigo an nagpadagos kan programa.

An Kagurangnan sana an nakakaaram kan tunay na bunga kan mga broadcast na ini sa buhay kan mga lalaki asin babayi. An mga file nin mga surat hale sa mga

aldaw na iyan nawara o nasiraan kan gera. Alagad duwang pangyayari nin pagpakusog nin buot an natatandaan ko pa. An saro iyo an sarong surat hale sa sarong hoben na agom na babayi na nagin mamundong-mamundo huli sa dakul na problema asin paharani na sanang kuanon an saiyang sadiring buhay. Dangan nadangog niya an quartet kan "Gospel Messengers" na nagkakanta, "All this I have borne for thee, what hast thou borne for Me?" Iyan an boses nin Dios saiya asin nakanompongan niya an katoninongan asin kaogmahan sa pagtubod ki Cristo. Bago an gera, nakaugnay mi an saro pang hoben na babayi. Kan binisita mi siya, pinagprobaran ming iyamit siya ki Cristo bilang an Saro na makakatabang saiya sa saiyang mga problema. Bago pa gayo iyan saiya kaya dai pa siya nakadesisyon kaidto. Pagkatapos mag-ampo kaiba siya, nahiling mi an luha na nagbubulos mantang nagkurahaw siya, "Sa bilog kong buhay dai pa ako nakadangog nin pag-ampo na arog kaiyan!" Medyo namalaan ako na kaordinaryo kaiyan samuya alagad sanay siya sa mga pormal asin saulo na pag-ampo. Nawara an ugnayan huli sa gera alagad beinte anyos pagkatapos, pagkatapos nin sarong Gospel service, may sarong babayi na nagdulok sako. Pamilyar an saiyang lalawgon alagad dai ko siya madumduman sagkod na isinaysay niya sako an bisitang iyan asin na ngunyan sarong nagtutubod na siya ki Cristo.

Sarong nota sa "The Philippine Evangelist" kan Nobyembre 1938 an nagpapahiling na mayo nin bayad an oras sa radyo sagkod kaidto, kan nagpoon an estasyon na pabayadon an mga relihiyosong programa. Sarong trabaho iyan nin pagtubod asin parating itinatao kan Kagurangnan an mga kaipuhan, kuwarta man o tawo. Sa sarong panahon tolong nasyonalidad an kaiba sa mixed quartet. Bago pa iyan kan panahon kan mga tape recorder kaya an gabos na programa live sa ere. Sarong banggi inabante kan estasyon an oras kan samuyang programa nin kinse minutos na biglaan. Dai posible na sabihan an gabos na kaiba. Kaya an pianista asin an nagkapirang parakanta nag-abot nin hinay-hinay asin relaks bago pa sana itinao samuya an mike. Naisip ko na kaipuhan mi nang bagohon an porma asin magpoon sa mensahe!

Sarong Domingo nin banggi kan 1940, sarong Amerikanong marino sa sarong submarine sa Manila Bay an nakatono sa Gospel Messengers. Sarong nadismayang Kristiyano siya huli ta dai siya nakanompong nin Kristiyanong pakikipag-ibahan sa daga ni Gospel program sa saiyang radyo. An espiritwal na pagpakusog hale sa samuyang programa kan banggi na iyan an nagpasurat saiya samuya. An

ugnayan na iyan an nagdara pagkatapos sa saro pang lugar nin Kristiyanong serbisyo para sa pamilya Brooks mantang an saindang harong nagin harong kan mga sundalo. Saro sa natabangan sa espiritwal kan panahon na iyan sarong hoben na taga-Air Force, na an pangaran Jesse Miller. Pagkatapos kan World War II, si Jesse asin an saiyang agom giniyahan pasiring sa trabaho kaiba an mga U.S. serviceman sa ibang nasyon. Ini nagdakula sagkod sa pagporma kan Overseas Christian Servicemen's Centers Inc., na may mga sentro sa iba-ibang nasyon sa Asia asin Europa.

Kan 1941 parati na may grupo nin mga sundalo sa studio kan nag-eere an "Gospel Messengers". An saindang interes, mga pag-ampo asin pakikipag-ibahan sarong dakulang pagpakusog nin buot. Kaya kan banggi kan Dis. 7, 1941 dai mi naiisip kun gurano kadali kaipuhan mi gabos an pagpakasigurong hale sa mga bersikulong "Fear not" na iyan. An mga lalaki nagbaya sa studio tanganing magbalik sa saindang mga barko asin estasyon. Para sa nagkapira samuya, mga sibilyan, maabot an pagsakop kan mga Hapon asin an internment camp. Para sa nagkapira sainda, an tolong taon nin gera sa Pacific; para sa iba, an mga kalisangan sa Bataan, an Death March asin an mga prisohan kan mga Hapon; asin para sa iba, kagadanan o pagkawara sa gera. Ano man an nangyari, totoo an panuga — "Dai ka matakot; kaiba mo ako."

Sarong huring nota — kinontrol kan mga Hapon an mga estasyon nin radyo na itinogdok giraray sa saindang direksyon pagkatapos na pinatunong bago sinda naglaog sa Manila. An nagkapirang Filipinong pastor inimbitar na magwalat kan mga Domingo asin siyempre inaasahan na susunod sinda sa propaganda kan mga Hapon. Sarong dating amigo asin dating estudyante sa sakong mga klase, an nagadan nang si Dr. Santiago Cruspero, nagkaigwa nin pinakamatapang na paninindugan para ki Cristo. Andam siyang iwalat an Tataramon alagad bakong magpakalat nin propaganda. Sarong beses inimbitar siya na magtao nin mensahe sa radyo asin an enot na isinumite niya dai inaprobahan kan mga Hapon. Dai ninda aram, nagduman siya sako tanganing maghagad nin konseho. Naisip ko na medyo ironiko na ako, sarong "enemy alien", an matabang saiya sa kamugtakan na iyan. Mayo nin pagkompromiso sa katotoohan kan Tataramon, nakaandam kami nin mensahe na inaprobahan para i-broadcast.

Naka-imprenta sa gilid kan artikulo sa Signal: "Think It Not Strange," sinurat ni J. G. Deck.

Dai mo isipon na ngangalas, peregrino, ni magluya,
lalo na an magreklamo asin magngurob-ngurob,
kun an maaatubang mo sa saimong dalan pasiring sa langit
masakit pasanon; ta an gabos pinlano nin Dios
tanganing itokdo an Saiyang aki sa banal na mga dalan nin kadunungan,
asin hulmahon na pinili na sisidlan para sa Saiyang pag-omaw.
Ngunyan mahinay kita na masabotan an mga dalan na iyan;
alagad magduko kita sa irarom kan Saiyang makapangyarihan na Kamot,
sigurado na an Saiyang kadunungan nagmamando sa gabos,
an Saiyang kapangyarihan nagkokontrol asin an daing-sala na
pagkamoot naggigiya.

SINURAT NI CYRIL H. BROOKS

An Pag-uswag kan mga Misyon sa Filipinas

Sarong pahayag ni Dad Brooks sa sarong pagtiripon sa Faith Academy, mga 1977, hale sa saiyang na-type na kopya sa file ni Ken Engle, na may sadiring sinurat-kamot na mga pagtadom.

Ngunyan na banggi hinagad sako na magtaram manongod sa tema na "Salamat sa Dios para sa mga nagibo kan mga misyon digdi sa Filipinas." Naisip ko na an pinakamarahay na paagi iyo an pagtao nin halipot na pagbalik-hiling sa enot na kasaysayan kan mga misyon digdi. Dai na kaipuhan na magsabi nin dakul manongod sa mga bagong pangyayari ta dakul saindo an kaiba duman. Huli ta an mga gurang madaling maglihis sa mga sangang-dalan nin mga anekdota asin mga girumdom, nagdesisyon ako na mas marahay na isurat ko an gusto kong sabihon.

Aram nindo gabos na mayo nin trabaho nin Protestanteng misyonero digdi sagkod sa katapusan kan nakaaging siglo. Sagkod 80 taon na an nakaagi, an mga tawo nabubuhay sa kamugtakan na arog kan panahon bago an Reformation sa Europa. Kan ika-19 na siglo may nagkapirang Kasuratan sa Espanyol na inangkat o ipinuslit. Sa sarong kaso, sabi ninda, paagi sa pagtago sainda gamit an ibang klaseng tahob.

Sarong Dominicanong prayle sa Pangasinan na an pangaran Lallave an nakakua nin saro sa mga Bibliang ini asin paagi sa pagbasa kaiyan maliwanag na nakombertir. Inakusaran nin heresiya, hinale siya sa pagkapadi asin ipinabalik sa España. Huli sa pagmalasakit niya sa saiyang mga Filipinong amigo sa Pangasinan, nagpoon siyang ipalis an Bagong Tipan sa tataramon kan lugar na iyan. Apuwera sa Kapahayagan, natapos ini kan 1877. Posibleng ini an enot na pagpalis kan Kasuratan sa ano man na tataramon sa Filipinas. Alagad parating sinasabi na kan panahon kan mga Espanyol an mga Romano Katoliko dai nanggad nagpalis nin ano man na kabtang kan Biblia sa lokal na tataramon. Bakong talagang tama ini. Siyempre kadikit sana an saindang ginibo alagad an mga Ebanghelyo asin an Mga Gibo ipinublikar sa Tagalog kan 1890's. Duwang beses na nakahiling ako nin kopya kaini alagad dai ako nakakua nin saro para sa sadiri ko. Sabi man, an nagkapirang Ebanghelyo ipinalis sa ibang tataramon.

Sa Barcelona, España, sarong hoben na lalaki na an pangaran Castells, an naligtas paagi ki Dr. Eric Lund, na pagkatapos nagduman sa Filipinas bilang misyonero. Si Castells asin si Lallave nag-abot sa Manila kan 1888 na may mga kahon nin Bagong Tipan sa Pangasinan asin mga Kasuratan sa Espanyol. An mga kahon pinugol sa customs mantang nagduman sinda sa sarong hotel sa Walled City. An duwa sainda nagkahelang nin grabe asin pinaghihinalaan na nalason sinda. Si Lallave, na gurang na kaidto, nagadan. Dai tinogotan an paglubong sagkod na nakialam an British Consul kaya tinawan nin permiso na ilubong siya sa Protestant Cemetery sa Makati. Si Castells nag-ayo, dinakop asin ipinabalik, kaiba an mga kahon nin Biblia. Sa laog nin sampulong taon napuno sinda nin alikabok sa depot kan British and Foreign Bible Society sa Singapore.

Sa parehong panahon na iyan may nagkapirang Filipino na ipinadestiyero sa España huli sa mga aktibidad na rebolusyonaryo. An ahente kan Bible Society duman nakipag-ugnay sainda tanganing poonan an nagkapirang pagpalis kan Biblia sa Tagalog, Ilocano, Bicol asin Hiligaynon.

Kan Setyembre, 1898, tolong semana pagkatapos na naglaog an mga puwersa kan America sa Manila, an ahente sa Singapore kan British and Foreign Bible Society nag-abot digdi na may mga suplay. Sa enot na beses an mga Kasuratan ipinabenta nin hayag sa nasyon na ini. Kan nagduman siya sa norte tanganing ibenta an mga Testamento sa Pangasinan, gayo kahidaw an mga tawo kaya an ahente kinaipuhan na magdulag sa sarong harong asin magbenta paagi sa mga bintana na may rehas.

An American Bible Society nagpatindog nin sarong ahensya digdi kan Nobyembre 1899, asin pinagbanga kan duwang Society an trabaho nin pagtradusir sa mga pangenot na tataramon. Dakulaon na trabaho ini. Mayo pa sainda kaidto an mga moderno na teorya manongod sa pagtradusir asin linguistics, kaya an mga enot na bersyon parati sobrang literal. Alagad delikado man an trabahong ini. Sarong maestro na nagtatabang sa pagtradusir sa Hiligaynon an pinatanidan na putulon na an saiyang relasyon sa bagong relihiyon na ini. Huli ta dai siya nagsunod, sarong aldaw ginadan siya nin mabangis. Sa Visayas, duwang colporteur (parapabakal nin Biblia) an nagpoon maglakaw tabok sa sarong isla, agi sa bukid-bukid na laog kaiyan. Dai na nadangog giraray an manongod sainda.

Kan 1919 an British Society itinao an saindang trabaho digdi sa American Society, asin bilang balos, an American Society man an nagtao kan saindang trabaho sa Korea, kaya

nalikayan an pagdoble kan trabaho. Sagkod 1923, an kadaklan na pagimprenta nin Biblia sa mga tataramon sa Filipinas ginigibo sa sarong Kristianong imprentahan sa Yokohama. Sa dakulang linog kan taon na iyan, an imprentahan asin an mga plato kaiyan nagaraba. Sabi ninda, may natunaw na tingga na anom na pulgada an kakapalon sa salog kan vault. Maski may nagkapira na doble na plato o mat, dakulang atras ini sa pagpakalat nin Biblia. Tolos na pinonan an rebisyon na kaipuhan na marhay sa kadaklan na tataramon.

Mientras na digdi pa kita sa parteng ini kan misyon, magtaram ako nin kadikit manongod sa pagpakalat. Sa palibot kan Lake Lanao, may nagkapirang Amerikanong beterano kan gera Espanyol-Amerikano. Nakaagom nin mga Filipina, nabubuhay sinda sa saindang pension, an kadaklan sainda burugbog asin parainom. Saro sa sainda si Mr. Ghent. Sarong banggi, mantang burat na burat siya, ipinaapod niya si Mr. Woodward, sarong Congregational na misyonero, na nagkaigwa nin kaogmahan na igiya siya ki Cristo. Huli sa makangangalas na pagbago kan saiyang buhay, si Mr. Ghent nagin saro sa pinakamaigot na parapabakal nin Biblia na nabistahan kan nasyon na ini. Nagbibiyahe siya sa lambang banwa gamit an sarong van. Ginagamit niya an saiyang husay sa pagpabakal sa kura paroko enot, huli ta, siring kan sinabi niya sako kaidto, pag an "pare" nakabakal na nin Biblia, madali nang magpabakal sa mga taga-banwa.

Saro pang ahente, si Mr. McLaughlin, naggagamit nin projector na may slides o sine. Nagaarkila siya nin sarong lokal na sinehan o nagtitindog nin tolda para sa saiyang palabas. An bayad sa paglaog iyo an pagbakal nin sarong parte kan Kasuratan. Kan samuyang enot na termino, parati kong ginagamit an mga aga ko sa paglibot sa lambang harong, nagpapabakal nin mga Ebanghelyo asin Testamento, kaya nalibot ko an kadaklan na parte kan Manila sa timog kan Pasig. Siyempre, dai pa siya kaidto siring kadaklon an tawo, alagad 14,000 na an nag-iirok sa Intramuros sana. Minsan may nagbubo sako nin sarong palanggana nin tubig hale sa bintana sa itaas, alagad sa paghona ko aksidente iyan. Tuyo man o dai, basa pa man giraray ako!

Sa Bohol, si Dr. Graham, sarong Presbyterian na doktor, naggibo nin marhay na trabaho sa medisina asin sa espiritu. An mga pasyente sa ospital nakakaresibi nin Testamento na iuuli ninda sa harong. May sarong lalaki na nagdara kan saiyang aking babayi para ipaasikaso hale sa sarong barrio sa bukid, asin nag-uli siya na may dara nang Testamento. Anom na taon na mayo nin nadangog. Dangan an sarong ahente kan Bible

Society nasakitan magpabakal sa sarong barrio. Habo kan mga tawo an sarong libro na, sabi ninda, nagpapagibo sa mga tawo nin mga buang na bagay - arog kan pagsara kan bulangan, pag-untok sa pag-inom nin "tuba", asin maski pagduman sa poblacion tanganing magbayad nin buhis! Naaraman kan ahente na may siring na "kabuangan" sa sarong kataid na barrio, kaya nagdesisyon siya na imbestigaran ini. Nakua niya duman an sarong kongregasyon na 250 katawo na naggagamit nin sarong Testamento na gamit na gamit na."

Kan binukasan kan Dios an pinto para sa pagwalat kan Ebanghelyo, dakul na Filipino an andam na umako kan bagong mensahe na ini, alagad kadaklan hale sa mga dukha. Dakul an kontra sa pagdaog-daog kan mga padi asin sa saindang abusadong gawi kan panahon kan Espanyol. An mga sinurat ni Jose Rizal nagpapahiling kan kamugtakan kaidto. Bako ini talagang pagtalikod sa simbahan nin Roma. Para sainda, bako an simbahan an may sala, kundi an nagkapira sana na nagpapasala kaini. Kan panahon man na iyan nag-abot an kilusan ni Gregorio Aglipay, na naghahagad na an mga Filipino an gibuhon na obispo. An nagkapira sa mga enot na misyonero digdi nakipagtagbo ki Aglipay alagad dai ninda siya napasunod na bayaan an nagkapira sa mga gawing Romano o an mga Unitarian na hilig na nahihiling na kaidto.

Kan Hulyo 1898 nagkapirang mission board an nagtiripon sa New York tanganing pag-ulayan an paglaog sa bagong lugar nin misyon na ini, alagad mayo nin opisyal na aksyon na ginibo. Kan Agosto 13, an Domingo pagkatapos sakupon kan mga Amerikano an Manila, an enot na Protestanteng serbisyo ginibo kan mga sekretaryo kan Y.M.C.A. kan army. Kan panahon na iyan, may sarong Methodist na lay preacher na nag-abot digdi para sa negosyo. Nagpoon siya nin mga serbisyo para sa mga sundalong Amerikano asin pakalihis nin nagkapirang semana, para sa mga Filipino. Kan kapinonan kan 1899, si Bishop Thoburn, Methodist na Obispo sa India, nagbisita digdi asin itinalaga si Mr. Prautch bilang lay preacher. Midbid pa siya bilang "Deacon Prautch" kan makamidbid ko siya nagkapirang taon pakalihis.

Si Dr. James B. Rodgers, sarong Presbyterian, nag-abot digdi kan Abril 1899 bilang enot na misyonero na nag-irok digdi. Nasa tahaw na siya kan sarong makapakagayon na trabaho bago pa siya nakapag-unpack. Tolos na may nagsunod pa na iba asin nagduman sa manlainlain na parte kan Archipelago. Sarong Ministerial Alliance an itinogdok kan 1900 asin pakalihis nin sarong taon nagin ini Evangelical Union of the Philippine Islands. Sagkod 1920 an Union na ini

mga Amerikanong misyonero sana an kaiba, alagad kan taon na iyan nag-ayon na an mga Filipinong pastor asin delegado. Sarong Sunday School Union an itinogdok kan 1911. Nagkapirang misyon an nagpatindog nin mga dormitoryo para sa mga estudyante sa Manila tanganing tabangan an mga hoben hale sa mga simbahan sa probinsya asin protektaran sinda sa mga tentasyon sa dakulang syudad.

Nagpatindog man nin trabaho sa medisina asin mga ospital. Nasambit ko na si Dr. Graham sa Bohol, alagad naiisip ko man si Dr. Hall sa Tacloban, si Dr Thomas asin an iba pa sa Iloilo, asin si Dr. Rebecca Parish sa Mary Johnson Hospital. Kan ipinangaki duman an samuyang mga aki, an ospital nasa mismong tabing-dagat, asin an mga parasira nagbubulad kan saindang mga pukot sa atubangan na pader. An natambakan na daga ngunyan iyo an North Harbor asin an tabing-dagat kan Tondo sa tahaw kan ospital asin kan Bay.

Paagi sa Evangelical Union, may napagkaurunawan na comity (pagbanga kan mga lugar): mga Methodist sa Central Luzon; mga United Brethren asin Disciples sa Northern Luzon; mga Presbyterian sa southern Luzon asin eastern Visayas; mga Baptist sa western Visayas; mga Congregational asin Christian and Missionary Alliance sa Mindanao. Natural sana na kan mga enot na taon na iyan an kadaklan na trabaho nin misyon ginibo sa mga lugar na madaling abuton. Dakul an bukas na pinto asin dakul an kaipuhan kaya an mga harayong lugar asin an mga lugar kan mga tribu pinabayaan na sa ultimo.

Saro pang parte kan pag-asenso kan Ebanghelyo sa Filipinas iyo an pagkatogdok asin pagkalakop kan dakul na independienteng simbahan na Filipino. Saro sa mga enot an pinonan ni Nicolas Zamora kan 1909, an "Iglesia Evangelica Metodista en las Islas Filipinas", na midbid bilang IEMELIF. Sinundan ini nin dakul pa. An kadaklan na denominasyon nakaeksperyensya nin siring na pagbulag o paghiwalay. Sa nagkapirang kaso may parte an nasyonalismo, asin bako man ini sigurong maraot. Sa iba, sarong makusog na lider an nakaakit nin grupo nin parasunod sa saiya. An iba nagtalubo huli sa sarong pagkakaiba sa doktrina.

Segun sa census kan 1918, may 7¾ [?] milyon na Romano Katoliko, 1½ milyon na Aglipayano, 1 milyon na Moslem asin pagano, asin 124,575 na Protestante. An pag-asenso sa laog nin 20 taon garo baga

mahinay. Dangan nagdakul pa an pagkontra hale sa pangenot na relihiyon. Sarong Filipinong pastor sa Samar an binugbog nin mabangis asin muya nang magadan. Kan mga taon na 20's nag-irok kami sa Indan (ngunyan Vinzons), Camarines Norte nin sarong panahon. Mayo nin paratubod duman asin sinabihan kami na pinalayas na kuta kami sa banwa kun bako kaming Americano. May mga kaso na an lokal na padi dai nagtugot na ilubong an mga Protestante sa nagkapirang banwa na mayo nin munisipal na sementeryo. Parati an mga paratubod mayo nin halangkaw na estado sa sosyedad asin an saindang mga simbahan simple sana. Dakul sa sainda hale sa mga dukha asin enot na henerasyon pa sana na Kristiano.

Mantang nababatyagan na an impluwensya kan liberal na teolohiya, an nagkapirang misyonero habo nang sunodon an comity plan kan Evangelical Union, lalo na sa sampulong taon bago an World War II. An nagdadakul na trabaho sa komunidad kan mga Intsik kadaklan gibo kan mga tagaroon mismo, asin kadikit sana an parte kan mga misyonerong taga-ibang nasyon. Mga Filipino, Intsik asin Amerikano an nagtabang-tabang sa sarong kampo para sa mga hoben, na midbid kaidto bilang Philippine Keswick Camp. Nin nagkapirang taon ginigibo ini sa tahaw kan Pasko asin Bagong Taon sa Montalban Gorge, asin nin duwa o tolong taon sa sarong rantso, kun sain yaon ngunyan an Valley Golf Club. Kan 1932 sarong binulan na magasin, an The Philippine Evangelist, an ipinublikar bilang pagtabang-tabang sagkod na nagpoon an gera. Nin pitong taon, pribilehiyo ko an magsurat kan mga S.S. lesson notes para sa publikasyon na iyan.

Kan 1934 si Dr. Paul G. Culley kan ABWE nagpoon nin sarong programa sa radyo. An program manager kaidto takot sa enot na baka maraot an reaksyon kan hierarkiya sa ano man na pagwalat. Nalampasan iyan ni Dr. Culley paagi sa halipot na pagpakilala sa lambang Gospel hymn. Nagbago ini kan si Dr. Russell Bradley Jones an nag-asikaso kan programa. Magayon siyang parawalat alagad bako siyang paraawit arog ni Dr. Culley. Kan mag-furlough siya kan 1936, hinagad sako na ako an mag-asikaso. An programang ini, "The Gospel Messengers", nagpadagos sagkod Domingo, Disyembre 7, kan an mga Hapon padagos na sa Pearl Harbor. Kan panahon man na iyan, duwang midbid na programa sa U.S., an Old-fashioned Revival Hour asin an Lutheran hour, an ipinapasahimpapawid man sa mga estasyon sa Manila. Kan

huring parte kan mga taon na 1930, an ABWE may sarong Gospel ship na naglalayag sa mga tubig palibot kan Palawan asin Sulu. Nakaduwa o nakasarong biyahe man ini sa New Guinea na kaidto kadaklan dai pa naaabot kan Ebanghelyo.

Kan magpoon an gera sa Pacific, an nagkapirang misyonero nagbalyo sa Baguio. An iba pinaduman sa Pagsanjan bilang lugar na pagdulagan. Alagad an pagsalakay kan mga Hapon siring kadali kaya kaparehong ligtas man an magdanay sa Manila, na linaog kan mga Hapon kan Ene. 2, 1942. Nagkapirang misyonero, kadaklan mga dumadaan sana na naabotan kan gera sa Manila, an napauli kan 1943. Para sa kadaklan, mayo nang oportunidad na makahale pagkapoon kan gera.

Gabos na sibilyan na taga-ibang nasyon pinag-utusan na magreport sa mga internment camp. Sa Manila, ini yaon sa Sto Tomas University. Kan Enero 15, 1942, an mga trabahador sa relihiyon sa lugar kan Manila pinaluwas tanganing mag-irok sa saindang mga harong alagad binabantayan. Huli kaini, an nagkapira sa samuya nakapadagos kan samuyang trabaho sa mga simbahan nin limitado. Kaipuhan na marhay an pag-ingat ta kaipuhan magsumite nin semanang report kan mga aktibidad, asin dai mi aram kun siisay an espiya. An kadaklan na Filipino mabuot na marhay, alagad kaipuhan man nindang mag-ingat. An nagkapirang misyonero ibinilanggo sa Fort Santiago huli ta dai sinda nakikooperar sa propaganda kan mga Hapon. An iba nakalikay kaini huli ta dai sinda masyadong binabantayan. Kan 1944 tolong babaying misyonero, si Mrs Stagg, si Dr. Darby asin si Miss Wilks, an ginadan, kaiba an duwang madre, huli sa saindang koneksyon sa mga gerilya. Sarong grupo nin Baptist na misyonero an nagtago sa mga bukid kan Panay alagad kan 1943 tinraydor sinda kan mga kolaborador asin ginadan kan mga Hapon. An iba nagtago sa Mindanao asin Palawan asin an nagkapira inilikas pa-Australia sakay nin submarino kan 1944. An iba nagadan sa helang asin kakulangan sa kakanon sa mga internment camp.

Pinrobaran kan mga Hapon na kontrolon an mga simbahan para sa propaganda paagi sa pagpirit sa gabos na denominasyon na maglaog sa sarong church union. An nagkapira nagkontra sa pagpirit na ini alagad an ibang lider kan simbahan sa nasyon nakipagtabang. Tibaad nahiling ninda an oportunidad na makakua nin halangkaw na posisyon sa saindang organisasyon. Itinugot an mga serbisyo sa laog kan mga simbahan alagad ipinagbawal an mga aktibidad sa luwas. Siyempre, saro sa marhay na resulta kaini iyo na an mga tagaroon mismo an nag-ako nin mas dakulang responsibilidad sa saindang mga simbahan.

Sa laban na kaiba kan liberasyon, dakul na simbahan an nagaraba o nadanyaran asin dakul sa mga miyembro an nagwarak-warak. Sa dakul na kaso nawara sainda an saindang mga harong asin kagamitan, asin minsan pati an saindang buhay. May nagkapirang Kristiano sa U.S. Armed Forces na nagdagsa sa mga Isla. Sa dakul na lugar nakahanap sinda nin pakikipag-iba sa mga Filipinong Kristiano asin tinabangan sinda na itindog giraray an saindang mga simbahan asin harong.

Mantang nagpapasalamat kita sa Dios sa mga nagibo kan misyon digdi, minimidbid ta na an pinakadakulang pag-asenso nangyari pagkatapos kan World War II. Dai ko na kamo pabgatan kan mga detalye manongod sa pagdakul na ini sa nakaaging 30 taon ta dakul sa saindo an nagkaigwa nin parte digdi. Imbes, itutukdo ko an nagkapirang bagay na nakatabang sa pagdakul na ini.

Enot, dai ta lingawan an pagdakul kan populasyon. Aram nindo daw na ngunyan limang beses an kadakul kan tawo digdi kumpara kan magpoon an trabaho kan mga Protestanteng misyonero? Na an populasyon nagdoble pa nin labi poon kan World War II? An pagdakul kan populasyon dapat kaibanan nin pagdakul kan paghihingoa sa misyon, alagad parati an huri naiiwan. Parati yaon sa atubangan ta an hamon na ini. Magpasalamat kita sa bagong pag-abot sa mga lugar kan mga tribu kan mga grupo arog kan Summer Institute of Linguistics, New Tribes Mission, Overseas Missionary Fellowship asin iba pa.

Ikaduwa, an paglakop kan mga misyon konektado sa nasambit ko kaidtong nakaaging minuto - an impluwensya kan mga Kristianong G.I. Duwang paagi an pag-epekto kaini. Dakul na Filipino na bakong Protestante an napukaw. Mga Amerikano na dai nasusupog na makipag-iba sa mga Filipino sa sarong sadit na kapilyang kawayan, maski magkaiba an saindang tataramon. Mantang nagtatrabaho asin nagtatabang sinda bilang praktikal na pagpahiling kan Kristianong pagtubod, an mga sadit na evangelical na kongregasyon nagkaigwa nin kadikit pang dignidad. Dangan may epekto man ini sa mga G.I. mismo. Nahiling ninda na mas nakakapakiulay sinda digdi kisa sa south Pacific asin inako sinda kan tradisyonal na Filipinong pag-asikaso sa bisita. Mas dakul an nahiling ninda na bunga kan trabaho nin misyon asin nagkaigwa man sinda nin bisyon, sarong hamon manongod sa mga posibilidad sa maabot. An Dios nagtatrabaho sa dakul na buhay. An pinakamalinaw na halimbawa kaini iyo an Far Eastern Gospel Crusade,

na namundag sa sarong servicemen's center sa Manila kan Setyembre 1945. Kan panahon na nagpoon an Faith Academy, sa paghona ko kabanga man lang kan mga lalaking misyonero digdi kaidto an dati nang nagdigdi bilang mga chaplain o G.I.

An ikatolong bagay iyo an mga modernong paagi nin ebanghelismo na naggigibo kan mga nakaaging taon. An radyo nagin mas lakop an paggamit mantang an epekto kan Far East Broadcasting Company mas nababatyagan sa bilog na Isla. An binhi itinatanom asin an iba an nag-aani. An Back to The Bible Broadcast asin iba pa naggagamit nin mga komersyal na estasyon, asin pakalihis ginamit na man an telebisyon. Nagdakul man an paggamit nin manlainlain na klase nin literatura, Gospel recordings asin correspondence courses. Poon 1950 an Bible School of the Air nagkaigwa na nin labi sa 1½ milyon na hagad para sa mga kurso sa bilog na nasyon.

An ikaapat na bagay iyo an dakulang pagdakul kan bilang nin mga misyon na nagtatrabaho digdi poon 1945. Kabtang kaini huli sa pagkasara kan mga pinto para sa mga misyonero sa China asin South-east Asia. Napaluwas sa mga lugar na iyan huli sa pag-abante kan Komunismo, naghanap sinda nin kataid na lugar na pagserbihan. Digdi sa Filipinas nakua ninda an katalingkasan sa relihiyon, kadikit na katoninongan sa politika asin sarong bukas na pinto. Kaiba kaini, dapat man sambiton an saro pang rason na magpasalamat - iyo na mas dakul nang Filipino an nagduduman bilang misyonero sa ibang nasyon.

An ikalimang bagay na nakatabang sa pag-asenso kan mga misyon sa nasyon na ini iyo an pagbago sa laog kan Simbahang Romano Katoliko. Kan Marso 1937 an mga Testamento asin Gospel literature sinulo sa publiko sa Zamboanga. Kan enot na bisita ni Billy Graham digdi 20 taon na an nakaagi, para sa sarong publikong serbisyo, ipinagbawal kan Arsobispo na mag-atender an mga Romano Katoliko. Sa nakaaging Crusade na ini, sabi sako, 60% kan mga naghapot hale sa simbahang iyan. Poon kan Vatican Council II, an mga Protestante inalsa hale sa pagigin erehe pasiring sa pagigin "separated brethren" (mga tugang na nakabulag). Nagkaigwa nin mga kontrahan sa laog kan simbahan na sinasabing saro sana an isip. Nagkaigwa nin mga hapot manongod sa awtoridad kan Papa. An mga Romano Katoliko nakiiba sa mga ecumenical movement asin sa pagtradusir kan Biblia. An Biblia nagin

abot na kan ordinaryong mga miyembro. Gabos na ini an nagbukas sa mga tawo sa Ebanghelyo na dai pa naiisip nin nagkapirang taon pa sana an nakaagi.

Salamat sa Dios sa pag-asenso kan mga Misyon, sarong pag-asenso na nagpapadagos. "Dakulang mga bagay an ginibo kan Kagurangnan para sato; maogma kita." (Psalm 126:3). Alagad an pag-asenso kan nakaagi nagtatao nin hamon! An mga uma andam nang anihon! Halipot na an panahon! Kaya an satong pagpasalamat sa Dios bakong rason na purihon an sadiri ta.

Tugoti tabi akong idugang na sa paghona ko an Faith Academy may naitao man, maski an pangenot na katuyuhan kaini bako an pag-ebanghelyo sa mga tagaroon. Pinagtiripon kaini an dakul na trabahador hale sa manlainlain na misyon kaya mas napapahalagahan ta an lambang saro. May mga pagkakaiba kita sa doktrina. Dai kita gabos nagkakauyon sa mga paagi asin gawi sa simbahan. Sa paghona ko, dai kita andam na isakripisyo o ikompromiso an mga katotoohan na mahalaga sato para sana sa pagkasararo kan organisasyon. Alagad naaraman ta nang midbidon an lambang saro bilang mga tugang ki Cristo maski may mga pagkakaiba kita. Sa mga okasyon na arog kaini, nakakapag-iba-iba kita. Nagsararo kita tanganing makatao nin mas marhay na edukasyon sa satong mga aki (asin, tugoti akong sabihon, mga makoapo). Ini man saro sa mga bagay na dapat ipag-omaw ta sa Kagurangnan sa mga nagibo kan misyon.

SINURAT NI CYRIL H. BROOKS

Apod sa Misyon

Sarong Bible study sa Acts 13 sinurat ni Cyril H. Brooks. Kun sain ini enot na naimprenta dai nakasurat sa file kan pamilya.

An libro kan Mga Gibo tama sanang inapod na "Missionary Manual kan Simbahan." May duwang bagay na dapat girumdomon sa pag-adal kaining ikalimang libro sa Bagong Tipan. Enot, digdi yaon an mga prinsipyo sa Kasuratan asin sa espiritu na dapat tang sunodon sa satong trabaho nin misyon. Ikaduwa, maski dai magbabago an mga prinsipyong ini, an mga estratehikong paagi sa paggibo kaini magkakaiba-iba. Bago adalan an Misyon sa libro kan Mga Gibo, may nagkapirang kinaiba kaining libro na dapat tang tawan nin atensyon. (a) Bilog na pagsarig sa Dios na Espiritu Santo, kaya an librong ini parating inaapod na "An Mga Gibo kan Espiritu Santo." (b) Simple asin natural an pag-uswag kan trabaho, ta an trabaho kan Dios parating ipinapahiling bilang sarong pagtubo. (c) Pagkatapos kan ebanghelismo, may diin sa pagtogdok nin lokal na simbahan tanganing an mga paratubod makapagtiripon para sa pagsamba, pakikipag-iba asin pagtukdo. (d) Mayo nin organisasyon, board, o konseho na may awtoridad sa mga lokal na simbahan. (e) Kadikit sana an pagsambit manongod sa suporta sa pinansyal kan mga trabahador asin mayo nin rekord kan bilang kan mga naligtas (labi sana sa round figures sa duwang kaso –2:41, 4:4).

Sa pag-adal na ini pag-uusipon ta an Apod sa Misyon. Gabos kita pamilyar sa Great Commission (Dakulang Pagsugo) na itinao ni Cristo sa Saiyang mga disipulo. Mahihiling an kahalagahan kaini sa katotoohan na yaon ini, sa manlainlain na tataramon, sa lambang saro sa apat na Ebanghelyo asin sa enot na kapitulo kan Mga Gibo. An Saiyang huring mga tataramon, an Saiyang bendisyon bago Siya nagsakat sa langit, kaiba ini: "Alagad makakaresibi kamo nin kapangyarihan, pag an Espiritu Santo nag-abot na saindo: asin magigin kamo mga saksi Ko sa Jerusalem, asin sa bilog na Judea, asin sa Samaria, asin sagkod sa pinakaharayong parte kan kinaban." Kan panahon na iyan, asin sa bilog na kasaysayan kan Simbahan, garo baga may pag-alangan sa pagtupad kan huring parteng iyan. Kan magkaigwa sana nin persekusyon sa Jerusalem saka sinda nagduman sa mas harayo (8:1, 11:19). Dangan an nagkapira "nagbiyahe sagkod sa . . . Antioch" asin ini an nagin dahilan kan pagtogdok nin sarong

simbahan sa Antioch na nagin base para sa paglakop kan misyon. Daing duda may katuyuhan an Dios sa paggamit sa Antioch bilang siring na base imbes na Jerusalem. An simbahan na ini kadaklan mga Gentil na paratubod asin an pagpili sa Antioch makakahale sa ano man na isip na an Jerusalem iyo an "ina" o pangenot na simbahan na may awtoridad sa iba.

Adalan ta an apod na ini sa tolong parte: (a) An Apod kan Espiritu Santo; (b) An Pag-uyon kan Lokal na Simbahan; (c) An Pagdusay kan mga Misyonero.

Manongod sa Apod kan Espiritu, mahihiling ta na saiya an karapatan na mag-apod asin paagi sa Saiyang kapangyarihan ipinadara an mga trabahador. Maski dakul an manlainlain na kaloob o abilidad na itinatao sa mga miyembro kan hawak ni Cristo, sa pagbanga kan mga kaloob na ini, an Espiritu Santo an soberano. Siya an nagbabanga sa lambang tawo "segun sa Saiyang kabotan" (I Cor. 12:11). An mga paratubod dapat na maigot na mawot an pinakamarhay na kaloob alagad an pagtalaga kaini yaon sa Espiritu Santo. An Espiritu an nagsabi: "Ibulag nindo para sa Sako si Bernabe asin si Saulo." Bako sanang sinunod ninda an saindang sadiring hilig, asin bako man sinda napukaw kan emosyonal na panawagan kan ibang trabahador. Bako an simbahan, bako man an mga elder asin maestro sa simbahan na iyan an nag-apod sainda, kundi an Espiritu Santo. Dai sinabi sato kun paano mismo nagtaram an Espiritu sainda. May nadangog daw sinda na boses? O may nahiling na bisyon? O sarong pagkasigurado sana sa laog kan saindang puso manongod sa kabotan kan Espiritu? Dai ipinahayag an mga detalye tanganing dai ta isipon na kaipuhan na arog sana kaiyan an paagi. An Espiritu kan Dios may manlainlain na paagi sa pagpaaram kan Saiyang kabotan. Mahalaga man na mahiling an mga tataramon kan bersikulo 4: "Kaya sinda, na ipinadara kan Espiritu Santo, naghale . . ." Kun paanong inapod sinda kan Espiritu kan Dios, siring man na Siya an nagpadara sainda sa saindang misyon. Bako sinda ipinadara nin ano man na organisasyon; bako man kan simbahan sa Antioch. Ibang tataramon an ginamit sa ultimo kan bersikulo tolo tanganing ipahiling an ginibo kan simbahan na pagpabaya sainda na humale. Sa kasong ini, an Biblia sa Tagalog may mas marhay na pagtradusir kisa sa English King James version.

An simbahan sa Antioch na nagtao kan saindang pag-uyon sa siring na paagi, sa dakul

na paagi, sarong modelong simbahan. Marhay an pagtukdo sainda ni Bernabe asin Saulo (11:26) asin may manlainlain sindang maestro (13:1). Aktibong simbahan ini mantang nagministeryo o nagserbi sinda sa Kagurangnan. An saindang pag-ayuno nagpapahiling kan saindang pagmalasakit asin paghingoa kan puso kaya tolos nindang namidbid an apod kan Espiritu. Napapahapot kita kun nag-aayuno daw sinda huli ta may pasan sinda manongod sa mga kaipuhan kan mga dai pa nakadangog kan ebanghelyo! Kan madangog ninda an apod kan Espiritu, nag-ayuno sinda asin nag-ampo, ta bakong madali na bayaan na humale an saindang pinakamarhay na mga tawo. Nin haloy nang panahon napakusog sinda kan ministeryo nin pagtukdo ni Bernabe asin Saulo. An paghale kan duwa magkahulugan nin dugang na responsibilidad para sa mga maiiwan sa Antioch. Alagad maski mantang nag-aampo sinda, dai ninda masyadong naisip kun gurano kahalaga an paghiro na ini sa kasaysayan kan Simbahan, o kun gurano kaharayo an maabot kan resulta kaini. Kan ipatong ninda an saindang mga kamot ki Bernabe asin Saulo, bako ini sa kahulugan na tinatawan sinda nin ano man na abilidad o awtoridad. An duwang ini nagpahiling na kan saindang abilidad asin awtoridad bilang maestro sa Antioch. An pagpatong nin kamot sarong paagi nin pagsarabay (identification). Kun paanong an Israelita kaidto nagsarabay kan saiyang sadiri sa hayop na isinasakripisyo, siring man an simbahan sa Antioch, paagi sa saindang mga lider, nagpahiling na an mga misyonero mahale para sainda tanganing gibuhon an sarong trabaho na para sa gabos. Kaya ipinagkatiwala ninda sinda sa grasya nin Dios para sa trabaho kan Kagurangnan (14:26). Dapat mahiling na ini ginibo nin bilog na hiwalay sa mga apostol asin sa simbahan sa Jerusalem.

Ngunyan halipot tang hilingon an pagdusay kan mga misyonero. Bako ini opisyal na ginibo kan simbahan kundi sarong personal na pagdusay kan mga trabahador na ini. An mga lalaking ini tolos na nagsunod sa apod kan Espiritu asin idinusay an bilog nindang sadiri sa trabaho na pinag-apodan sainda. Sinda mga tawo na napatunayan na an saindang abilidad kaya nahiling na sinda angay asin andam na para sa apod sa mas halapad na serbisyo para sa Kagurangnan. Daing duda bakong madali para sainda na bayaan an trabaho na ginigibo ninda sa Antioch o humale sa maogmang pakikipag-iba sa mga tugang. Alagad an awtoridad kan Espiritu Santo an pinakahalangkaw, an apod kan Dios malinaw na malinaw, kaya naghale sinda. Arog ni Abraham kaidto—"Paagi sa pagtubod si Abraham, kan siya apodon . . . nagsunod: asin siya naghale,

na dai aram kun sain siya mapaduman."

Gurano kahalaga na sigurado kita sa apod kan Dios pag mapoon na sa trabaho nin misyon. Si Bernabe asin si Saulo nagdara nin sarong kaibanan, an hoben na si Juan Marcos. Dai nagtagal, nag-uli an hoben na ini. Manlainlain na rason an sinabi manongod kaini. Huli daw ta dai siya pinakusog kan pagkasigurado na inapod siya kan Dios? Sarong tugang hale sa Southern states an nakatagbo nin sarong trabahador na may duda siya manongod sa apod kaini. Sa ultimo, sarong aldaw, sa saiyang inis nagsabi siya: "Brudder, was you sent or did you just went?" (Tugang, ipinadara ka daw o nagduman ka sana?) Si Bernabe asin si Saulo inapod kan Espiritu alagad garo baga si Marcos "nagduman sana."

SINURAT NI CYRIL H. BROOKS

Aroaldaw na Pagdakul kan Simbahan

Sarong Bible study sa Acts 16:5 sinurat ni Cyril H. Brooks, tibaad an artikulo sa *Missions* manongod sa pagdakul kan simbahan na pinuri ni Ken sa saiyang surat kan 4 Enero 1983.

Dakul na atensyon an itinao kan mga nakaaging taon sa Church Growth (Pagdakul kan Simbahan) asin Church Planting (Pagtogdok nin Simbahan). Dapat ining purihon huli ta uyon man ini sa Kasuratan. Alagad, minsan an mga nagpapalakop kan Church Growth garo baga ngunyan sana ninda nadiskubre an sarong bagong paagi asin bagong katuyuhan sa trabaho nin misyon. Bako ini bago sa mga nag-adal kan misyon sa liwanag kan Bagong Tipan.

Sa saindang enot na biyahe bilang misyonero, si Pablo asin si Bernabe malinaw na nag-engkuraher sa mga bagong paratubod na magtiripon sa mga lokal na simbahan. Bagong katotoohan siguro ini para sa mga paratubod na iyan, alagad mahihiling ta na sa pagbalik kan saindang biyahe, si Pablo asin si Bernabe nagtalaga nin mga elder sa lambang simbahan (Acts 14:23).

Pakalihis, si Pablo, kaiba si Silas, nagpoon nin ikaduwang biyahe asin saro sa saindang katuyuhan iyo an bisitahon an dakul sa mga hoben na simbahan na iyan. Sa Lystra may sarong hoben na lalaki, si Timoteo, na tibaad naligtas kan saindang enot na bisita duman. Kaiba an rekomendasyon kan mga tugang sa Lystra asin Iconium, kinua ni Pablo si Timoteo bilang saiyang kaibanan asin katrabaho. Dangan mababasa ta, "Kaya an mga simbahan pinakusog sa pagtubod asin aroaldaw na nagdakul an bilang" (Acts 16:5 NIV).

Dakul na komentaryo garo baga linalampasan an bersikulong ini na garo baga malinaw na sana, alagad dapat man ining pag-isipan. An totoo, makangangalas na marhay na pahayag ini! Dai ta aram kun gurano kahaloy na panahon an saklaw digdi, kun mga aldaw, semana o bulan. Mahuhuna-huna sana ta kun gurano kadakul na kusog asin paghingoa sa misyon an itinao. Daing duda dakul na oras an maimbod na pagtukdo kan Tataramon nin Dios. Sa ibang okasyon si Pablo nagsurat, "Aram nindo na dai ako nag-alangan na iwalat an ano man na makakatabang saindo, kundi tinukduan ko kamo sa publiko asin sa lambang harong" (Acts 20:20 NIV). Si Pablo asin si Silas nagsunod sa Great Commission – "pagtukdo

sainda na sunodon an gabos na ipinagbilin Ko saindo" (Matt.26:20 NIV).

An makangangalas sa Acts 16:5 iyo an tataramon na "aroaldaw." Arog kan enot na mga aldaw kan simbahan, may mga kaluluwa na naliligtas nin regular asin aroaldaw, "Aroaldaw na idinudugang kan Kagurangnan sa saindang bilang an mga naliligtas" (Acts 2:47). Gurano kadakulang hamon ini! Nangyayari daw ini sa ano man na lugar ngunyan? Digdi may pagdakul kan simbahan aroaldaw. Daing duda, mantang nagdadakul an bilang kan mga simbahan, may mga paghiwalay na nagtogdok nin bagong simbahan. Alagad an pagdakul kan simbahan bako sanang manongod sa mga numero. An mga report manongod sa mga simbahan na rinibong miyembro tibaad mayo nin gayo kahulugan manongod sa pagtubo sa espiritu. Tibaad dakul sa siring na mga simbahan miyembro sana sa pangaran o "pew warmers" (parapainit sana nin bangko) – mga tawo na nawara sa dakul na tawo na mayo nin aktibong parte sa trabaho kan Kagurangnan.

Dai puwedeng magkaigwa nin tunay na pagdakul kan simbahan kun mayo nin pagtubo sa espiritu sa buhay kan lambang paratubod. Mantang nag-aagi ako nin kotse sa atubangan kan sarong simbahan, nahiling ko ini sa bulletin board -- "What does C-H-R-C-H spell without U?" (Ano an mababasa sa C-H-R-C-H kun mayo an U [ika]?) Kaiba ka daw sa pagdakul kan saimong lokal na simbahan? May pagdakul daw maski semana-semana o bulan-bulan sa saimong asembleya? Makamondo, an nagkapira garo baga mayo nin pagdakul nin bilog. Sarong elder hale sa sarong asembleya sa Filipinas an nagbisita kaidtong huri sa Estados Unidos. Kan siya magbalik, naghapot siya, nin pasiring-siring, kun dai daw dapat kitang magpadara nin mga misyonero duman! An susi sa pagdakul kan simbahan iyo an personal na pagtubo sa espiritu kan lambang miyembro, pagtubo na an resulta iyo an pagserbi sa Kagurangnan sa pagpatotoo asin pagdara nin mga kaluluwa ki Cristo.

An siring na pagtubo sa espiritu ipinapahiling sa enot na parte kan bersikulong ini, "Kaya an mga simbahan pinakusog sa pagtubod." An makusog na simbahan iyo an simbahan na nagdadakul. Kadikit an pagtubo kun may kaluyahan. Parati ining nahihiling sa pisikal. An mga aki na maluya huli sa kakulangan sa nutrisyon dai nagtutubo arog kan dapat. An kakulangan sa nutrisyon sa espiritu sobrang komun sa mga aki nin Dios. Dai sinda pinapakusog sa pagtubod kaya an simbahan dai makusog asin dai nagdadakul. Kaipuhan an sistematikong pagtukdo kan Biblia, kaiba an paggamit kan katotoohan sa aroaldaw na buhay.

Minsan an kakulangan sa nutrisyon sa espiritu huli sa kawaran nin gana para sa

Tataramon. May makaogma na halimbawa kaini sa 2 Samuel 13. Si Amnon, saro sa mga aki ni David, hinapot kan saiyang amigo na si Jonadab, "taano ta ika, na aki kan hadi, garo baga luyang-luya aga-aga?" Malinaw na dai gayo nagkakakan si Amnon, maski, bilang aki kan hadi, igwa nin dakul na kakanon. Halata an epekto kaini sa saiyang itsura! Dangan nagluwas an katotoohan! Namomoot siya sa saiyang half-sister, sarong relasyon na ipinagbabawal. Siring man an nagkapirang Kristiano, mga aki kan Hadi, maluya asin luyang-luya sa espiritu. Bako daw ini huli sa kawaran nin gana sa dakul na tagana para sainda sa Tataramon nin Dios? An kawaran nin gana na iyan parati huli sa sarong ipinagbabawal na pagkamoot, sarong pagmawot sa sarong bagay na bakong uyon sa kabotan nin Dios.

Dahilan asin resulta! Pag an mga paratubod nagkakakan kan Tataramon nin Dios, sinda "mapapakusog" o "mapapatanos" sa pagtubod. "Arog kan mga bagong namundag na sadit, mawoton nindo an puro na gatas sa espiritu, tanganing paagi kaini magtubo kamo sa saindong kaligtasan" (1 Peter 2:2 NIV). Kaya an mga simbahan mapapakusog sa pagtubod asin an resulta kaini iyo an pagdakul kan simbahan. May rason daw na dai magkaigwa nin aroaldaw na pagdakul, arog kan panahon ni Pablo, kun an lambang saro gigibohon an saiyang parte?

SINURAT NI CYRIL H. BROOKS

Bible School of the Air News, Mayo 1967

An newsletter na ipinadara ni Cyril H. Brooks bilang Acting-Director, P.O. Box 2380, Manila, kan Mayo 1967, an bulan na nag-enrol an ikamilyon na estudyante. Sarong pahina ini; an orihinal ipinapahiling sa Ikaapat na Kabtang, "Sarong Milyon na Estudyante."

1,000,000 NA NAG-ENROL SA LAOG NIN DIESISYETENG TAON!

An Bible School of the Air nagpoon nin mga programa sa radyo kan Abril 1950, na nag-aalok kan kurso kan Emmaus - "What The Bible Teaches" sa Ingles. Kaiba an kursong ini sa Tagalog, an bilog na nag-enrol sa enot na taon 2657. Nagsunod an ibang tataramon: Intsik kan 1952; Ilocano kan 1955; Cebuano kan 1956; Hiligaynon kan 1959 asin Indonesian kan 1964. Kan Hunyo 1961 an bilog na nag-enrol naglampas na sa kabangang milyon asin kan Abril 1967 naabot an sarong milyon. An pinakahalangkaw na nag-enrol sa sarong bulan 13,590 kan Disyembre 1961.

Sa retratong ini si Cyril & Anna Brooks kaiba an duwa sa mga Filipinang sekretarya, si Letty Licera asin si Beth Ocampo, nagbabasa nin sarong enrollment form na ipinadara nin sarong estudyante kan semana na nag-enrol an ikamilyon. Sarong tumpok nin nag-aabot na surat an yaon sa atubangan ninda.

DAKULANG mga bagay an ginibo kan KAGURANGNAN para samuya. Sa kasagkoran sana maaaraman an tunay na mga resulta. Alagad maski digdi sa daga, may igo nang nahihiling na resulta na nagpapaogma sa samuyang puso - rinibong surat nin patotoo hale sa mga estudyante; personal na pakipag-ulay sa dakul na naligtas; duwang lokal na simbahan na natogdok huli sa siring na mga pakipag-ulay. Makiiba kamo samuya sa pag-omaw sa Kagurangnan sa ginibo NIYA sa mga nabagong buhay asin sa pagtao kan gabos na kaipuhan para sa trabahong ini. An Saiyang mga pangako inangkon mi asin maimbod SIYA na nangako.

Sa nakaaging duwang taon dakul na nag-enrol an nag-abot paagi sa pagpakalat kan Literature Crusade team. Kan Mayo 13 sa saindang binulan na rally, may espesyal na pagmidbid sa ika-17 anibersaryo kan B.S.A. asin sa sarong milyon na estudyanteng nag-enrol. Si Ken Engle an nag-report manongod sa kasaysayan asin si Ken Brooks an nagpahiling nin mga slide kan trabahong ini. Mga Biblia an itinao sa apat na tawo na nag-enrol kan semana na naabot an milyon.

Mga 1500 na map tack an nagpapahiling kun sain yaon an mga estudyante, poon sa Batanes sa norte sagkod sa Tawi-Tawi sa pinakaharayong timog kan Filipinas.

MAG-AMPO TABI MANONGOD SA PAGHIRO KAN MGA TRABAHADOR:

Si Kenneth Brooks & pamilya naghale para sa furlough kan Mayo 17, na maagi sa Great Britain.

Si Leonard Brooks & Pamilya mabalik sa Manila kan Hulyo 12 pagkatapos kan furlough. Omawon an Dios sa simbag na pag-ampo manongod sa saindang mga visa.

Si Lela Dean asin an mga aki inaasahan sa Manila kan Hunyo 1 tanganing makaiba giraray si Glynn na enot nang nag-abot para mag-adal kan tataramon.

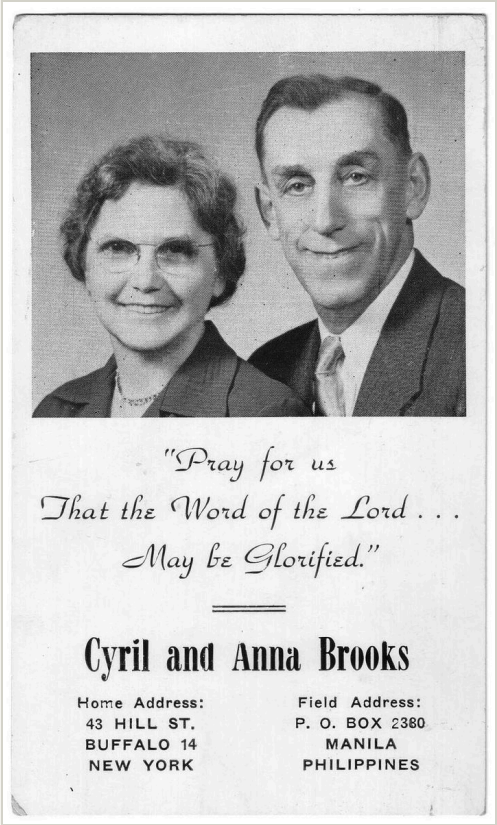
IKAAPAT NA KABTANG

Mga Retrato asin Papeles

Hale sa file ni Ken asin Mary Lou Engle manongod ki Dad asin Mom Brooks

IDINUGANG KAN 13 OKTUBRE 2026

Ipag-ampo Kami

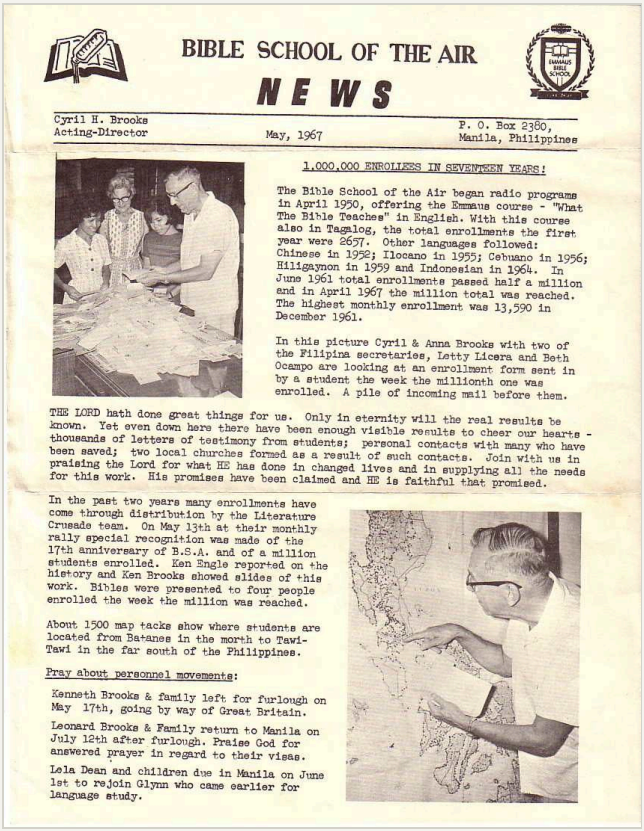
An prayer card ni Cyril asin Anna Brooks: "Ipag-ampo kami, tanganing an Tataramon kan Kagurangnan maomaw." An address sa harong 43 Hill Street, Buffalo; an address sa field P.O. Box 2380, Manila, an kaparehong box na itinao ni Ken bilang saiyang address kan siya maglayag kan 1951.

Hale ki Cyril Brooks

An prayer card kaiba an sarong pahina hale sa sarong aroaldaw na devotional calendar (Proverbs 24:11–12), na may tanda na "Hale ki Cyril Brooks" asin "Misyonero."

Sarong Milyon na Estudyante

BIBLE SCHOOL OF THE AIR

NEWS

Cyril H. Brooks
Acting-Director

May, 1967

P. O. Box 2380,
Manila, Philippines

1,000,000 ENROLLEES IN SEVENTEEN YEARS!

The Bible School of the Air began radio programs in April 1950, offering the Emmaus course - "What The Bible Teaches" in English. With this course also in Tagalog, the total enrollments the first year were 2657. Other languages followed: Chinese in 1952; Ilocano in 1955; Cebuano in 1956; Hiligaynon in 1959 and Indonesian in 1964. In June 1961 total enrollments passed half a million and in April 1967 the million total was reached. The highest monthly enrollment was 13,590 in December 1961.

In this picture Cyril & Anna Brooks with two of the Filipina secretaries, Letty Licera and Beth Ocampo are looking at an enrollment form sent in by a student the week the millionth one was enrolled. A pile of incoming mail before them.

THE LORD hath done great things for us. Only in eternity will the real results be known. Yet even down here there have been enough visible results to cheer our hearts - thousands of letters of testimony from students; personal contacts with many who have been saved; two local churches formed as a result of such contacts. Join with us in praising the Lord for what HE has done in changed lives and in supplying all the needs for this work. His promises have been claimed and HE is faithful that promised.

In the past two years many enrollments have come through distribution by the Literature Crusade team. On May 13th at their monthly rally special recognition was made of the 17th anniversary of B.S.A. and of a million students enrolled. Ken Engle reported on the history and Ken Brooks showed slides of this work. Bibles were presented to four people enrolled the week the million was reached.

About 1500 map tacks show where students are located from Batanes in the north to Tawi-Tawi in the far south of the Philippines.

Pray about personnel movements:

Kenneth Brooks & family left for furlough on May 17th, going by way of Great Britain.

Leonard Brooks & Family return to Manila on July 12th after furlough. Praise God for answered prayer in regard to their visas.

Lela Dean and children due in Manila on June 1st to rejoin Glynn who came earlier for language study.

Bible School of the Air News, Mayo 1967, kaiba si Cyril asin Anna Brooks asin an mga sekretarya na si Letty Licera asin Beth Ocampo na nagbabasa nin sarong enrollment form kan semana na nag-enrol an ikamilyon na estudyante. Sa rally kan 13 Mayo "si Ken Engle an nag-report manongod sa kasaysayan asin si Ken Brooks an nagpahiling nin mga slide."

Kwarenta na Taon na Magkaiba

Mr. and Mrs. C. H. Brooks on their 40th Wedding Anniversary.

Leonard Brooks
Manila, Philippines

Several weeks ago the missionary family here in Manila gave a small surprise party to help Mom and Dad celebrate their 40th wedding anniversary. We are all grateful for the help and guidance they give to the work here. In December they mark the end of their fortieth year on the field.

We have now been back just about four months and have been busy settling into the boarding unit of Faith Academy. We are in charge of 22 girls, first to tenth graders. The school year is half over and things are running quite smoothly.

We are encouraged with a Bible class held here at the school for the national helpers (janitors, bus drivers, yardboys, household help). There are about 19 in the class and some have started taking Emmaus courses. One girl has professed salvation and another has recently been baptized. Pray for these classes.

Kenneth Engle
Manila, Philippines

Through the Bible School of the Air we are still able to reach many with the Word of God. Our broadcasts go out four times a week, and each week we take several thousand lessons to the Post Office to be mailed out. Last week we heard from a student who hadn't written for some time. She requested that lessons be sent to her in a plain envelope. Her father has held quite a high position in the government, and her mother is much opposed to her studying our courses. Pray that through her testimony her family may yet trust the Savior.

In Binangonan recently the young people studied one of the courses from the Bible School of the Air. We gave them a special examination after the twelve lessons, with prizes for the ones making the highest scores. We thank the Lord for these fine young people in Binangonan. Three of them are now studying in the Far Eastern University in Manila, but they continue to give help in the work of the Lord. Armando is studying medicine and plans, in the will of the Lord, to practice in Binangonan and serve the Lord there when he finishes his studies.

Milton Haack
Manila, Philippines

Word came to us that one of our young believers in Pampanga (23 years old) had passed away, and the funeral was to be held within a couple of hours. The young man's parents are strict Catholics, so I knew the probability of their insisting on a Roman funeral. I arrived about the time the funeral was to start and found about 300 people crowding around the little thatch-roof house where the body lay in a home-made wooden box. As I drew near, I heard singing, and recognized the tune to be "Up from the grave He arose." This was a real encouragement. Our fellow-believers were singing hymns, then an elder led in prayer, another read about Lazarus being raised from the dead, and still another gave a short but pointed gospel message. A similar service was held at the cemetery. These Christians had never observed a Christian funeral before, yet the Lord guided them.

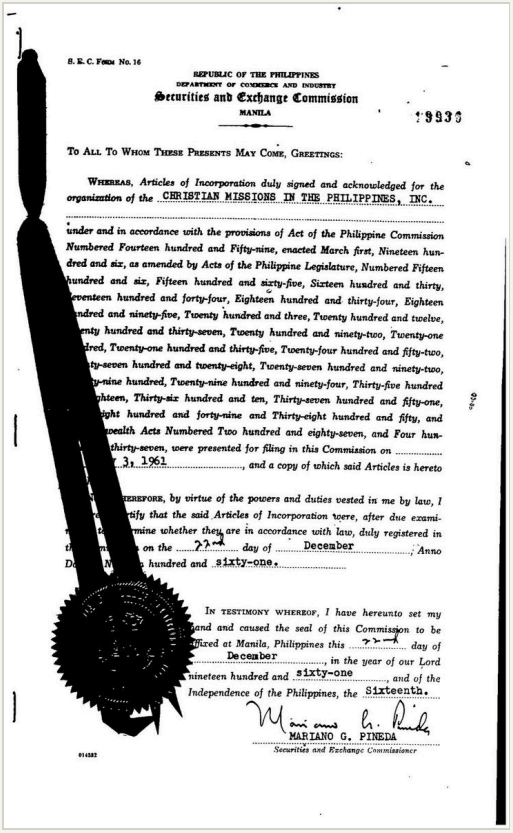
The trip to the cemetery was about an hour's walk each way, through knee-deep mud in places and continuous rain. Four men carried the body on a bamboo carrying frame, being relieved about every ten minutes by four other men. Contrary to the customs in this country of asking a heavy fee for a funeral, our Christians gave the parents a sympathy donation. We trust this will speak to them and to others.

James Scollon
La Ceiba, Republic of Honduras

We had a very happy time together at the Bible studies for responsible brethren in Tela in October. Brethren Hockings, Shedden and I had the responsibility of teaching the Word, and some of our native brethren preached the gospel at night. It

"The Fields," Missions magasin, huring parte kan 1962: si Mr. asin Mrs. C. H. Brooks sa saindang ika-40 na anibersaryo nin kasal, kaiba an sarong report hale ki Kenneth Engle manongod sa Bible School of the Air.

Christian Missions in the Philippines, Inc.

S. E. C. Form No. 16

REPUBLIC OF THE PHILIPPINES
DEPARTMENT OF COMMERCE AND INDUSTRY
Securities and Exchange Commission
MANILA

19930

TO ALL TO WHOM THESE PRESENTS MAY COME, GREETINGS:

WHEREAS, *Articles of Incorporation duly signed and acknowledged for the organization of the* CHRISTIAN MISSIONS IN THE PHILIPPINES, INC. *under and in accordance with the provisions of Act of the Philippine Commission Numbered Fourteen hundred and Fifty-nine, enacted March first, Nineteen hundred and six, as amended by Acts of the Philippine Legislature, Numbered Fifteen hundred and six, Fifteen hundred and sixty-five, Sixteen hundred and thirty, Seventeen hundred and forty-four, Eighteen hundred and thirty-four, Eighteen hundred and ninety-five, Twenty hundred and three, Twenty hundred and twelve, Twenty hundred and thirty-seven, Twenty hundred and ninety-two, Twenty-one hundred, Twenty-one hundred and thirty-five, Twenty-four hundred and fifty-two, Twenty-seven hundred and twenty-eight, Twenty-seven hundred and ninety-two, Twenty-nine hundred, Twenty-nine hundred and ninety-four, Thirty-five hundred eighteen, Thirty-six hundred and ten, Thirty-seven hundred and fifty-one, Eight hundred and forty-nine and Thirty-eight hundred and fifty, and Wealth Acts Numbered Two hundred and eighty-seven, and Four hundred thirty-seven, were presented for filing in this Commission on* DEC 3, 1961, *and a copy of which said Articles is hereto*

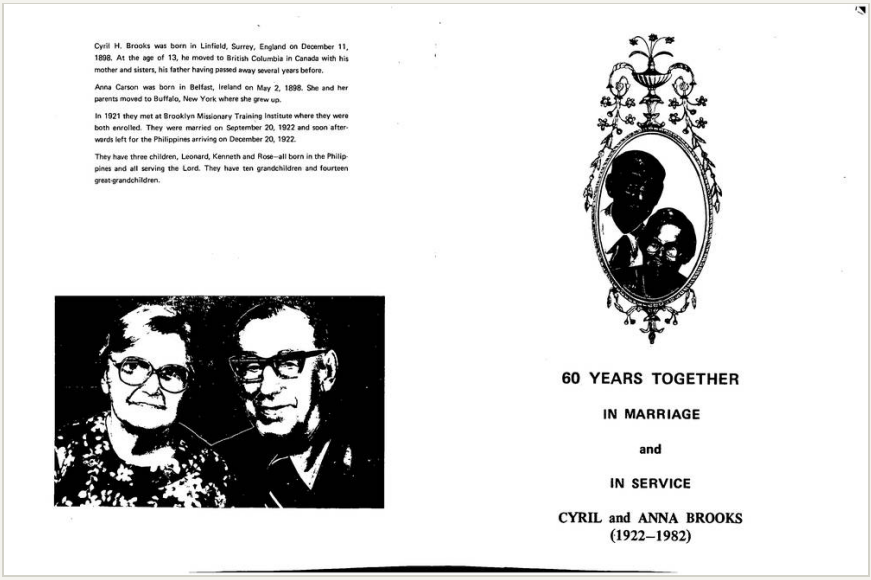
THEREFORE, *by virtue of the powers and duties vested in me by law, I certify that the said Articles of Incorporation were, after due examination, found to determine whether they are in accordance with law, duly registered in this Commission on the* 22nd *day of* December, *Anno Domini Nineteen hundred and* sixty-one.

IN TESTIMONY WHEREOF, *I have hereunto set my hand and caused the seal of this Commission to be affixed at Manila, Philippines this* 22nd *day of* December, *in the year of our Lord nineteen hundred and* sixty-one, *and of the Independence of the Philippines, the* Sixteenth.

MARIANO G. PINEDA
Securities and Exchange Commissioner

An sertipiko kan Securities and Exchange Commission, Manila, na nagrehistro kan Christian Missions in the Philippines, Inc., kan 22 Disyembre 1961. An mga resibo kaini nagpapahiling na ini an nagpadalagan kan Bible School of the Air.

Sesenta na Taon na Magkaiba

Cyril H. Brooks was born in Linfield, Surrey, England on December 11, 1898. At the age of 13, he moved to British Columbia in Canada with his mother and sisters, his father having passed away several years before.

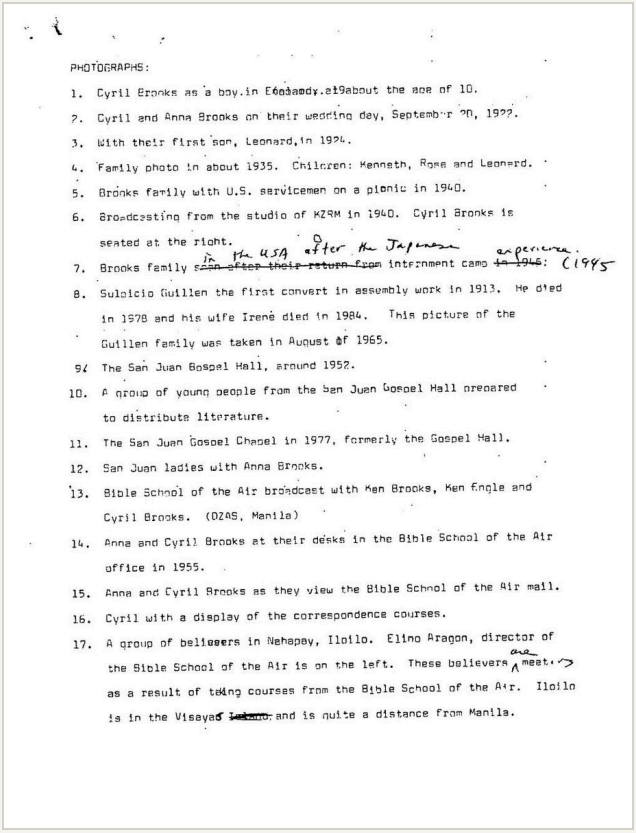
Anna Carson was born in Belfast, Ireland on May 2, 1898. She and her parents moved to Buffalo, New York where she grew up.

In 1921 they met at Brooklyn Missionary Training Institute where they were both enrolled. They were married on September 20, 1922 and soon afterwards left for the Philippines arriving on December 20, 1922.

They have three children, Leonard, Kenneth and Rose—all born in the Philippines and all serving the Lord. They have ten grandchildren and fourteen great-grandchildren.

An folder na inimprenta para sa ika-60 na anibersaryo ni Cyril asin Anna Brooks, "sa kasal asin sa serbisyo," 1922–1982.

An mga Retrato ni Ken para sa Libro

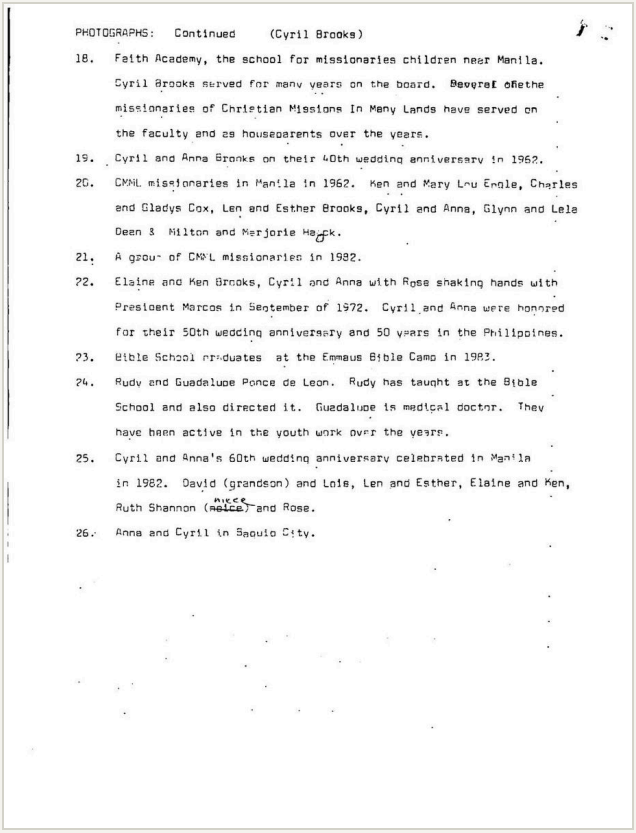

PHOTOGRAPHS:

1. Cyril Brooks as a boy in Edmonds, about the age of 10.
2. Cyril and Anna Brooks on their wedding day, September 20, 1922.
3. With their first son, Leonard, in 1924.
4. Family photo in about 1935. Children: Kenneth, Rose and Leonard.
5. Brooks family with U.S. servicemen on a picnic in 1940.
6. Broadcasting from the studio of KZRM in 1940. Cyril Brooks is seated at the right.
7. Brooks family in the USA after the Japanese experience. (1945
8. Sulpicio Guillen the first convert in assembly work in 1913. He died in 1978 and his wife Irene died in 1984. This picture of the Guillen family was taken in August of 1965.
9. The San Juan Gospel Hall, around 1952.
10. A group of young people from the San Juan Gospel Hall prepared to distribute literature.
11. The San Juan Gospel Chapel in 1977, formerly the Gospel Hall.
12. San Juan ladies with Anna Brooks.
13. Bible School of the Air broadcast with Ken Brooks, Ken Engle and Cyril Brooks. (DZAS, Manila)
14. Anna and Cyril Brooks at their desks in the Bible School of the Air office in 1955.
15. Anna and Cyril Brooks as they view the Bible School of the Air mail.
16. Cyril with a display of the correspondence courses.
17. A group of believers in Nahapay, Iloilo. Elino Aragon, director of the Bible School of the Air is on the left. These believers are meeting as a result of taking courses from the Bible School of the Air. Iloilo is in the Visayas and is quite a distance from Manila.

An enot na pahina kan listahan kan baynte-seis na retrato na pinili ni Ken Engle para sa Grace Triumphant, kaiba an saiyang mga caption, na ipinadara sa Walterick Publishers kan 27 Marso 1985.

An mga Retrato ni Ken, padagos

PHOTOGRAPHS: Continued (Cyril Brooks)

18. Faith Academy, the school for missionaries children near Manila. Cyril Brooks served for many years on the board. Several ofthe missionaries of Christian Missions In Many Lands have served on the faculty and as houseparents over the years.
19. Cyril and Anna Brooks on their 40th wedding anniversary in 1962.
20. CMML missionaries in Manila in 1962. Ken and Mary Lou Engle, Charles and Gladys Cox, Len and Esther Brooks, Cyril and Anna, Glynn and Lele Deen & Milton and Marjorie Haack.
21. A grou- of CMML missionaries in 1982.
22. Elaine and Ken Brooks, Cyril and Anna with Rose shaking hands with President Marcos in September of 1972. Cyril and Anna were honored for their 50th wedding anniversary and 50 years in the Philippines.
23. Bible School graduates at the Emmaus Bible Camp in 1982.
24. Rudy and Guadalupe Ponce de Leon. Rudy has taught at the Bible School and also directed it. Guadalupe is medical doctor. They have been active in the youth work over the years.
25. Cyril and Anna's 60th wedding anniversary celebrated in Manila in 1982. David (grandson) and Lois, Len and Esther, Elaine and Ken, Ruth Shannon (~~neice~~ niece) and Rose.
26. Anna and Cyril in Baguio City.

An ikaduwang pahina kan listahan ni Ken. Numero 13: "Bible School of the Air broadcast kaiba si Ken Brooks, Ken Engle asin Cyril Brooks (DZAS, Manila)." An Numero 20 nagsasambit ki Ken asin Mary Lou kaiba kan mga misyonero kan CMML kan 1962.

An mga Orihinal na Pahina, 1981

Cyril and Anna Brooks have been serving the Lord in the Philippines since 1922, with few interruptions — a total of 59 years! Their three children, Len, Ken, and Rose, are all in full-time work.

September's article on Emmaus Bible School's outreach, "These Forty Years," mentioned the use of Emmaus correspondence courses by The Bible School of the Air. This article is a fitting sequel.

The Gospel Messengers radio program in 1940. C. H. Brooks is in the right background. The quartet leader is American, the soprano and alto Filipino, the tenor Indonesian, the bass Chinese!

Some missionary-minded parents watched their little son, perched atop a wooden sawhorse, lustily singing, "Speed away, speed away with the life-giving Word." They had dedicated their youngest son to the Lord for God's service and named him "Cyril" after a missionary who had died in Central Africa. None of them realized how prophetic were the words sung in innocence.

When the Psalmist wrote *"His Word runs swiftly" Psalm 147:15 (N.I.V.)* he was thinking of the rapidity of God's commands throughout His creation. In this modern age we may apply those words to the swift spread of the Gospel by means of radio and literature. Here are a few dates significant to us as having a personal part in the dissemination of God's Word.

February 12, 1922 in Hackensack, N.J. For the first time listened to a sermon on the radio but never dreamed that radio would play a large part in our ministry in the Philippines for which we were then preparing. Incidentally, the sermon wasn't very good, being more about Abraham Lincoln than about Jesus Christ!

February 24, 1935 in Manila. Spoke for the first time on the radio as a guest of *The Gospel Messengers* program. The message, "True Satisfaction" was later printed in the September issue of *The Philippine Evangelist.*

March 15, 1936. Took over as the regular speaker of *The Gospel Hour* on KZRM, a commercial radio station in Manila. Apart from furlough time, 1937-1938, continued this ministry with many interesting and fruitful contacts. Heard of a large group in Guam who listened regularly. Received many testimonies of souls being saved. Twenty years later we met a lady who had been saved through that program.

December 7, 1941, Spoke on Four Freedoms with a spiritual application, unaware that Japanese bombers were already on the way toward Pearl Harbor and the Philippines. Thus was terminated that phase of radio ministry, during the years of Japanese occupation and rehabilitation at home until our return to the Philippines.

April 17, 1950. The first program of the Bible School of the Air over the facilities of the Christian radio station of the Far East Broadcasting Company (FEBC) in Manila.

THE BIBLE SCHOOL OF THE AIR

As we prayed about the type of radio program to offer and whether we should use FEBC or a commercial station, we received in early 1950 a copy of a new course published by Emmaus Bible School. The Lord's guidance became clear as we read through *What The Bible Teaches.* A program of Bible study based on a correspondence course which would be offered free to listeners. The guidance was confirmed by the cooperative response of Mr. Robert Bowman of FEBC. The station had been in operation then for nine months. With his help we came up with the name *Bible School of the Air* because the significance of "Emmaus" would be lost on prospective listeners.

1950 was not the most auspicious time to launch this new project. Tension was high throughout the Far East. The Korean War was soon to start. Insurgency was rife in the Philippines. The U.S. Embassy had warned U.S. citizens not to travel at night

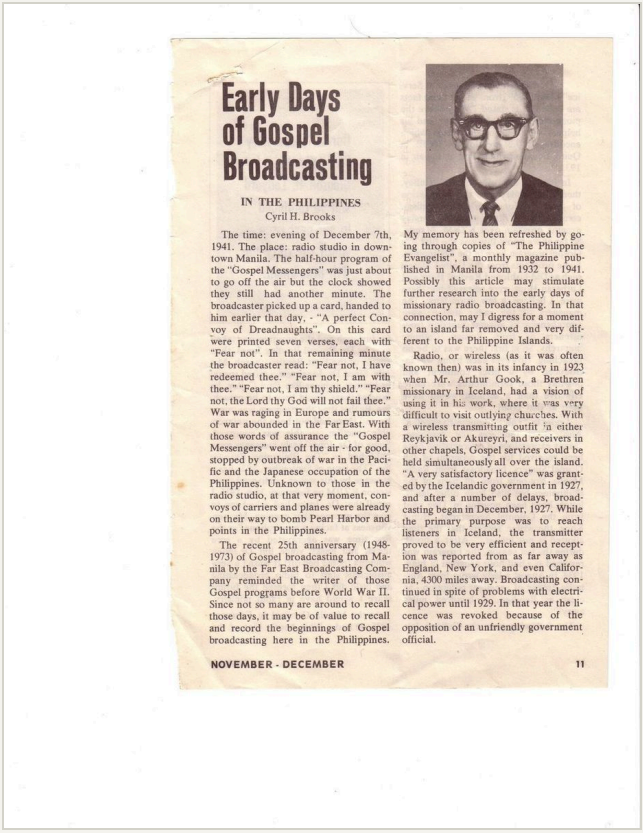
"HIS WORD RUNS SWIFTLY"

— Cyril H. Brooks

The Story of The Bible School of the Air, Manila

An enot na pahina kan artikulo sa Missions kan 1981, kaiba an programa sa radyo na Gospel Messengers kan 1940. Buksan an mga orihinal na pahina (PDF).

An mga Orihinal na Pahina, 1973

Early Days of Gospel Broadcasting

IN THE PHILIPPINES

Cyril H. Brooks

The time: evening of December 7th, 1941. The place: radio studio in downtown Manila. The half-hour program of the "Gospel Messengers" was just about to go off the air but the clock showed they still had another minute. The broadcaster picked up a card, handed to him earlier that day, - "A perfect Convoy of Dreadnaughts". On this card were printed seven verses, each with "Fear not". In that remaining minute the broadcaster read: "Fear not, I have redeemed thee." "Fear not, I am with thee." "Fear not, I am thy shield." "Fear not, the Lord thy God will not fail thee." War was raging in Europe and rumours of war abounded in the Far East. With those words of assurance the "Gospel Messengers" went off the air - for good, stopped by outbreak of war in the Pacific and the Japanese occupation of the Philippines. Unknown to those in the radio studio, at that very moment, convoys of carriers and planes were already on their way to bomb Pearl Harbor and points in the Philippines.

The recent 25th anniversary (1948-1973) of Gospel broadcasting from Manila by the Far East Broadcasting Company reminded the writer of those Gospel programs before World War II. Since not so many are around to recall those days, it may be of value to recall and record the beginnings of Gospel broadcasting here in the Philippines.

My memory has been refreshed by going through copies of "The Philippine Evangelist", a monthly magazine published in Manila from 1932 to 1941. Possibly this article may stimulate further research into the early days of missionary radio broadcasting. In that connection, may I digress for a moment to an island far removed and very different to the Philippine Islands.

Radio, or wireless (as it was often known then) was in its infancy in 1923 when Mr. Arthur Gook, a Brethren missionary in Iceland, had a vision of using it in his work, where it was very difficult to visit outlying churches. With a wireless transmitting outfit in either Reykjavik or Akureyri, and receivers in other chapels, Gospel services could be held simultaneously all over the island. "A very satisfactory licence" was granted by the Icelandic government in 1927, and after a number of delays, broadcasting began in December, 1927. While the primary purpose was to reach listeners in Iceland, the transmitter proved to be very efficient and reception was reported from as far away as England, New York, and even California, 4300 miles away. Broadcasting continued in spite of problems with electrical power until 1929. In that year the licence was revoked because of the opposition of an unfriendly government official.

An enot na pahina kan artikulo sa Signal kan 1973, kaiba an retrato ni Cyril Brooks. Buksan an gabos na apat na pahina (PDF).

Basahon pa

An lambang link nabubukas sa bagong window, kaya makakabalik ka tolos sa pahinang ini.

Si Cyril H. Brooks sa PlymouthBrethren.org ↗
An saiyang author page, kaiba an saiyang mga sinurat.

Grace Triumphant sa PlymouthBrethren.org ↗
An bilog na libro, kapitulo por kapitulo.

Mga Pinaghalean

An tomong ini naggagamit kan autobiography ni Cyril H. Brooks, *Grace Triumphant* (Walterick Publishers, Kansas City, © 1985); an saiyang mga artikulo na "His Word Runs Swiftly" (*Missions*, Nobyembre 1981), "Early Days of Gospel Broadcasting in the Philippines" (*Signal*, Nobyembre–Disyembre 1973), "Progress of Missions in the Philippines" (typescript, mga 1977), "Call to Missions" asin "Daily Church Growth"; an *Bible School of the Air News* kan Mayo 1967; asin an file ni Ken asin Mary Lou Engle manongod sa mga Brooks: mga surat poon 1959 sagkod 1986, an log ni Ken, an saiyang listahan nin retrato para sa libro, an folder kan ika-60 na anibersaryo, asin an surat ni Rose Brooks kan 12 Marso 1986. An mga istorya sa parte ni Ken yaon sa Ikaduwang Tomo asin sa Sa Saiyang Kaogmahan.

An lambang link sa tomong ini nakalista man sa pahina kan Mga Link.

Mga Kaibang Libro

Pitong kaibang libro an nakatindog sa kataid kan limang tomo kan istorya.

Sa Saiyang Kaogmahan: An Buhay asin Ministeryo ni Ken Engle
An sadiring mga surat ni Tatay · 1951–1987 · an saiyang buhay asin ministeryo

"Mary Lou, Mary Lou": An Istorya ni Evelyn asin Fred Balanag
Baguio City · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · an saiyang buhay, an saiyang musika, an saiyang sadiring mga tataramon

Karen, Patrick, asin Romblon: "Pagdara kan Bisyon"
keepm.org · an Emmaus app · Moments to Remember · Karen asin Patrick

Mga Istorya kan Pamilya asin mga Amigo
Mga amigo kan trabaho · mga istorya kan pamilya · reperensya kan pamilya

An mga Girumdom ni Kevin
Kevin Engle · sa saiyang sadiring mga tataramon · Stewards Foundation · Sa Sadiring mga Tataramon ni Tatay

Parapahayag ni Cristo: An Istorya ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

> **Faithful Men: A Library of Christian Classics**, hale sa PlymouthBrethren.org: mga parasurat na Brethren asin mga buhay nin misyonero, puwedeng hanapon sa parasurat, Kasuratan asin tema. **Buksan an librarya ↗**

An Mga Laog kan bilog na serye →

An gabos na link sa serye, sa sarong lugar →

Ano an Masunod

Ini an Ikawalong Tomo kan *Kagurangnan, Itao Mo sa Samuya an Bukid na Ini*. An Mga Laog naglilista kan lambang libro sa serye.

> Ingatan sinda para ki Jesus sagkod sa kasagkoran.
>
> an pag-ampo sa likod kan KEE Philippine Missions

Edisyon kan 11 Oktubre 2026 · kaiba an "Prays for Us Daily" ni Gordon (10 Okt 2026), "ML + I," "Two Candles" asin "The Wedding," an mga surat ni Ken kan mga Taon kan Gera 1943-45, an mga surat kan 1950-51, "Parapahayag ni Cristo" (an istorya ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou," an istorya ni Evelyn Balanag kaiba an saiyang mga retrato, "The Landlord and the Projectionist," asin sarong lista nin mga hyperlink